

Ludovít Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 29
13/2014
5. apríl 2014

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

NEBUDEME PROVINCIA,
ALE SVOJPRÁVNY ŠTÁT
Strana 4.

PROBLÉMY SLOVENSKÉHO
POLNOHOSPODÁRSTVA
Strana 5.

VRÁŤME NEDELI POTREBNÚ
ÚCTU A NÁPLŇ
Strana 6.

EXTERITORIÁLNE KONCEPTY
MAĎARSKEJ POLITIKY
Strana 8.

Z LITOGRAFIE PAMÄTI
SLOVENSKÉHO POLYHISTORA
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Je to asi rok, čo som sa zoznámil s Andreasom. Štíhly šesťdesiatnik s postriebnými vlasmi, ktorý pred niekoľkými rokmi ovdovel. Dospelé deti si založili vlastné rodiny a vieter ich rozvíjal po svete. Andreas spoznal cez sociálnu sieť vitálnu päťdesiatničku z Bratislavy, tiež vdovu, a napokon opustil rodný Linc a presunul sa po toku Dunaja nižšie do Bratislavy. Začal navštevovať krčmičku v starom meste, kde sa občas cestou z práce zastavím, a voľajako sme si padli do nôty. Možno aj preto, že Andreas aj napriek technickému vzdelaniu miloval hudbu, usilovne sa zdokonaľoval v slovenčine a ja som si pri rozhovoroch s ním oprašoval svoju niekoľko rokov zanedbávanú nemčinu. Raz prišla reč na naše hlavné mesto. Rozprával som mu o keltskom a slovanskom osídlení našej metropoly na Dunaji, pridal som starobylý Devín a na najbližšie stretnutie som priniesol aj dve knihy o najstaršej histórii Slovenska a Bratislavy. Môjho rakúskeho priateľa to zvlášťne inšpirovalo. Keď som ho po vari dvoch týždňoch znovu stretol, stíhol sa mi pochváliť, že navštívil Banskú Štiavnicu, odskočil si do Levoče a na Spišský hrad a cestou späť sa bol pozrieť v Brhlovciach na unikátne obydlia vysekané do skaly.

Momentálne sa túla už týždeň po Nízkyh Tatrách a chystá sa pozrieť do Malohontu. „Vieš, čo ma udivuje?“ povedal mi slovensko-nemecky pri poháriku rýnskeho rizlingu, keď som ho vzal na návštevu k priateľom vinárom do Svätého Jura. „Máte takú krásnu kultúru, svetové pamiatky a vynikajúcich umelcov, no každú chvíľu stretnem nejakého Slováka, ktorý nad tým mávne rukou a všetko ofrfe. Stále sa pozerajú po susedoch – po Rakúsku, Francúzsku či Švajčiarsku, a netušia, čo všetko majú priamo pod nosom. A ja musím prísť až z Linca, aby som žasol a rozprával domácim o tom krásnom, ktoré ich obklopuje.“

Maroš M. BANČEJ

Slováci vo viere na zmenu zvolili za prezidenta nezávislého kandidáta

Budúca hlava štátu sa volá Andrej Kiska

Ivan BROŽÍK – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Vítazom druhého kola prezidentských volieb je a novým slovenským prezidentom sa stane Andrej Kiska, ktorého volilo 59,38 percenta občanov. Jeho protikandidát Robert Fico získal podporu 40,61 percenta voličov. Vyplýva to z oficiálnych výsledkov volieb, ktoré zverejnila Ústredná volebná komisia.

Andrej Kiska nastúpi do prezidentského úradu 15. júna. Narodil sa v roku 1963 v Poprade. Vyštudovaný elektrotechnický inžinier sa v rokoch 1996 – 2005 venoval podnikaniu v splátkových spoločnostiach Triangel a Quatro, ktoré založil a viedol spolu s bratom. V roku 2005 svoje podiely v oboch spoločnostiach predal a v tom istom roku založil charitatívnu organizáciu Dobrý anjel. V máji 2013 však svoje pôsobenie v tejto organizácii ukončil. Živí sa ako podnikateľ a filantrop.

■ OBČAN, NIE POLITIK

V druhom kole prezidentských volieb bola účasť mierne vyššia ako v prvom. Po prvom kole voliči vyradili zo súťaže dominantných politických kandidátov pravej časti politického spektra a taktiež osobnosti so svetovo uznávanými vedeckými znalosťami. Vo výbere nechali predsedu vlády Roberta Fica a Andreja Kisku. Z dvojice kandidátov, ktorá prešla do druhého kola volieb, si občania vybrali toho, ktorý iba vstupuje do politického života. Dali tak jasný signál politickým stranám a ich predstaviteľom, neraz v politike pôsobiacim aj takmer celú jednu generáciu, že chcú zmenu. Druhé kolo prezidentských volieb ukázalo, že Slovensko si neželá partokraciu.

Udalosti krátko pred druhým kolom prezidentských volieb

a prvú povolebnú noc však ukázali, že politici z pravej strany politického spektra vôľu občanov ignorujú. Do prezidentskej kampane bola opäť „vtlačená“ Iveta Radičová, ktorá niekoľkokrát predtým verejne a opakovane oznámila, že v slovenskej politike s aktívnou činnosťou skončila. Do prezidentskej kampane vstupovali aj politici, nositelia

nových posolstiev a zakladatelia nových politických strán. A ako prví sa k víťazovi volieb domáhali politici Daniel Lipšic, Lucia Žitňanská a ďalší, neustále sa preskupujúci jedinci, neustále hľadajúci politickú moc a stranícke ukotvenie v našom demokratickom systéme. Andreja Kisku sa tak isto počas prvej povolebnej noci snažili „privatizo-

vať“ politickí poskokovia a rôzni televízni zabávačskí notorickí podporovatelia tej pravice, ktorú občania už niekoľkonásobne odmietli a ktorá je sama osebe v existenčnom rozklade. Z Andreja Kisku tak spravili už v prvých hodinách po voľbe prezidenta politický subjekt, umiestnili ho do pravej strany politického spektra, a tak jeho sľub občanom – „chcem byť prezidentom všetkých občanov“ – mu vlastne okamžite po jeho vyslovení znemožnili plniť. Spochybnili tak jeho úprimnosť.

■ VOLBY PROTI...

Prezidentské voľby 2014 na Slovensku boli voľbami proti. Voliči vyjadrili nesúhlas so spôsobom, akým súčasná vládna strana presadzuje ich základné životné potreby. Taktiež sa vyslovili, že politický systém na Slovensku potrebuje zmenu. Potvrdili, že našu krajinu musia spravovať nové osobnosti, a nie tie, ktoré sú v našej politike už štvrtstoročie. Nuž a – voliči tiež už v prvých hodinách zistili, že pravica, tá stará, rozpadnutá a morálne hodnotovo opotrebovaná družina stále tých istých tvárí, aj keď už Slovensko nemá čím osloviť, opäť vstúpila do politiky. Napriek vôli ľudu, vyjadrenej hlasovaním iba niekoľko hodín predtým. A možno aj napriek vôli nového prezidenta.

3 OTÁZKY PRE:

Helenu MEZENSKÚ, poslankyňu Národnej rady Slovenskej republiky

Hazardujeme s pôdou a prírodnými zdrojmi

• Organizujete občiansku petíciu za záchranu slovenskej pôdy pred výkupcami zo zahraničia. Znamená to, že politické a legislatívne riešenia nedostatočne chránia toto prírodné bohatstvo?

Áno, organizujeme petičnú akciu za záchranu slovenskej pôdy, pretože politické a legislatívne zábrany na jej ochranu nie sú vytvorené. Reprezentanti moci a správy našej krajiny zlyhali pri rokovaniach o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a za celých desať rokov v ochrane pôdy pred jej záberom cudzími subjektmi nijaká vláda neurobila dostatočné protopatrenia.

• Poľnohospodárstvo kedysi dokázalo uživiť takmer pol milióna

našich ľudí. Teraz je to iba niekoľko tisíc. Rozpredajom pôdy stratia prácu aj tí. Vaša petícia je preto mimoriadne dôležitá. Ako oslovujete tých, ktorí súhlasia s vašou iniciatívou?

Som vyčerpaná prezidentskými voľbami a petícia za ochranu slovenskej pôdy bola ich súčasťou. Po chvíľke oddychu budeme hľadať formy na oslovenie čo najširšieho množstva občanov. Uvedená snaha napriek apatii a poblúdeniu mnohých občanov nemôže zostať nepovšimnutá. Ide o našu zem, ktorá je určujúcim atribútom suverénosti a zvrchovanosti nášho štátu. Mnohí aktivisti už zbierajú v rámci dobrovoľnej iniciatívy podpisy občanov.

• Pôda nie je len zem, substrát, hmota, to je aj bohatstvo v nej a pod ňou – najviac asi vodné zdroje. Chránime si ich dostatočne pred možnou stratou?

Naše prírodné bohatstvo a náš prírodný či ľudský potenciál nechránime a ani nevyužívame dostatočne. Neuvedomujeme si naplno jeho hodnotu a lacno až ľahne s ním zaobchádzame. Na našu vlastnú škodu. Je to najmä preto, že našu krajinu neriadia duchovne zreli, slobodní, nezávislí, vlastenecky a národne citiaci, mysliaci predstavitelia. Nedokážeme si ich správne vybrať spomedzi seba.

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK
Foto: Archív H. M.

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

V SNN 14/2014
SI PREČÍTAŤE

■ Pripomeňme školstvu naše staré úslovie: Ja pán, ty pán – a kto bude kozy pásť?
■ Na polstoročie stratený slovenský architekt a neočakávané životné prekvapenia
■ Pred piatimi rokmi vymenoval Benedikt XVI. Róberta Bezáka za arcibiskupa

Na Záhorí v dedine Gajary objavili v organe unikát mimoriadnej historickej ceny Slovenská cechová zástava rybárskeho spolku z roku 1844

Dušan D. KERNÝ – Foto: autor

Je nedeľné predpoludnie a plná sála kultúrneho domu v Gajaroch vstáva, zaznievajú fanfáry a do miestnosti vnášajú v sprievode slávnostne odetého herolda Slovenskej republiky zástavu s veľkým slovenským znakom. Je to mimoriadna, prvá takáto udalosť na Slovensku. Zástavu objavil v organe gajarského rímskokatolíckeho chrámu miestny farár Ján Bujna. Historická cechová zástava rybárskeho spolku so slovenským textom a s menami je z roku 1844!

„Bol som azda pri tisícoch príležitostiach, ktoré stanovujú predpisy pre akt úradného, oficiálneho herolda Slovenskej republiky pri uvádzaní rôznych erbov miest, obcí, spolkov, cechov – ale nikdy to nebola takáto príležitosť ako teraz, že išlo o zachovanie, prakticky neporušenú veľkorozmernú cechovú zástavu z polovice 19. storočia, ktorá sa zrejme desaťročia používala v obci Gajary pri cirkevných sviatkoch a sprievodoch, procesiách,“ povedal pre SNN Dr. Ladislav Vrteľ, správca Heraldického registra Slovenskej republiky, predseda heraldickej komisie Ministerstva vnútra SR, ktorý sa touto problematikou nepretržite zaoberá od roku 1975.

GAJARSKÁ JEDINEČNOSŤ

Je to unikát, je to ojedinelé, ak sa neobjavia informácie, ktoré sú nám doteraz neznáme, je to rarita v rámci Slovenska, pretože zástava

vy cechov sa väčšinou nezachovali. A takéto osobitné zástavy rybárskeho cechu už vôbec nie.

„Nie je mi to známe, je to regionálny unikát – zástava pochádza z čias Uhorska a spolovice ju tvorí veľký slovenský dvojkríž na trojvrší, kým druhá polovica je s bielymi pruhmi a znak je bez koruny,“ konštatoval o symbolike Dr. L. Vrteľ. Tento cech – dnes rybársky spolok v Gajaroch – má tak jedno z najstarších vyobrazení, jasne rozoznateľné zobrazenie slovenského štátneho znaku, aké sa používa dnes, pričom je to zobrazenie priam identické. Nápis na zástave je s menami cechových majstrov, teda gajarských rybárov, v slovenčine. Uprostred na najväčšej ploche sú zobrazené postavy sv. Petra a Pavla z jednej strany a Panny Márie z druhej – svedčia o význame a postavení cechu a obce pri rieke Morave, že rôzne udalosti si vyžadovali takýto náročný a nákladný

znak. Znamená to, že rybárstvo tradične malo v tejto oblasti mimoriadny význam ako zrejme významná súčasť hospodárskeho života obyvateľov prevažne poľnohospodárskej obce, ale aj okolia.

HRDOSŤ CECHU

Z veľkosti a dôstojnosti zástavy, jej bohatej dvojstrannej výzdoby a malieb je zjavné, že cech jestvoval už dlho predtým. To sa stalo výzvou pre zanieteneho rybára Juraja Marka, aby pátral po listinných dokladoch. Predbežne sa vyhodnocujú písomnosti povoľujúce cech v Gajaroch niekoľko desaťročí predtým, než vznikla samotná zástava. Ojedinelá slávnosť dnes vyše tristočlenného rybárskeho spolku v Gajaroch dokumentovala aj tradíciu čereňov, teda lovu do stacionárnych rybárskych sietí. Gajarské zhromaždenie sa mohlo zoznámiť so zmapovaním či už športových alebo ekolo-

Výrez z fotografie vzácnej zástavy.

gických problémov na vyše tristo kilometrovom úseku od Skalice až po Štúrovo na rieke Morave a na Dunaji a so snahou, aby každý stacionárny čereň mal vlastný erbový znak, vlastnú vlnku umiestňovanú a zďaleka viditeľnú v čase, keď rybár je pri čerene a loví.

OŽIVENÁ TRADÍCIA

Íde o novú tradíciu nadväzujúcu na medzinárodné kontakty a dohody štátov pri týchto riekach, teda

okrem štátov Vyšehradskej štvorky aj Rakúska. Gajarská udalosť vďaka zanietenej úsilie Juraja Marka sa tak stala aj prehliadkou replík vzácných historických máp povodí z čias monarchie a stavu, aký je dnes. Zároveň bola prehliadkou máp a dnešnej podoby erbov obcí a cechov z oboch strán povodí Moravy a Dunaja, teda vzácnou a ojedinelou kolekciou stoviek symbolov, aké sa používajú dnes na Slovensku, v Čechách, v Rakúsku a v Maďarsku.

Druhému dôchodkovému pilieru už nerozumie takmer nikto Naše peniaze nie sú tak celkom naše

Ivan BROŽÍK

Za desať uplynulých rokov prešiel druhý dôchodkový pilier desiatimi podstatnými zmenami. Desať zákonných úprav však zmenilo systém natoľko, že dnes len málokto vie, či, kedy a za akých podmienok sa k nasporeným peniazom dostane.

Ak bude občan po odchode do dôchodku žiť ešte aspoň sedemdesať rokov, nič na druhom pilieri nezarába. Ak bude žiť dlhšie, opláti sa mu. Ak kratšie, časť svojich peňazí nevidí. Toto je stručná matematika dôchodcovských správcovských spoločností. Vychádza zo štatistiky priemerného veku dožitia. Ale nie je to jediná matematika „dvojky“. Ak sa posunie odchodový vek do dôchodku na šesťdesiatpäť rokov, potom sa budeme musieť povinne dožiť až osemdesiatdva rokov, aby sme neboli v sporení na dôchodok stratí.

BUĎ, ALEBO

Právna úprava, ku ktorej sa bližšie v týchto dňoch, ak ju zo

stola nezmieta Ústavný súd SR, dáva občanom iba dve možnosti. Tí, ktorí zarábajú tak, že sa im pri nároku odchodu do dôchodku vyráta mesačná dávka minimálne osemsto eur, sú na tom dobre. Nasporené peniaze v druhom pilieri si budú môcť vybrať alebo sa budú môcť rozhodnúť, ako s nimi naložia. Ibaže – takých je asi tak do dvoch percent všetkých sporiteľov. Tá deväťdesiatosempercentná väčšina s „bežným“ dôchodkom (niekde medzi tristo až štyristo eur mesačne) a všetci tí, ktorým ho vyrátajú nižšie ako osemsto eur, bude musieť svoje úspory „predať“. Jediné konkrétne, čo si môžu zvoliť, je to, ktorej

životnej poisťovni ich predajú. Tá im potom bude vyplácať prídavok k mesačnej dávke vo Sociálnej poisťovni. A s podmienkou, že musia žiť (živorití) najmenej sedemdesať rokov. Až vtedy sa im peniaze zúročia.

POROVNAJTE SI

Ak si do času odchodu do dôchodku stihnete nasporiť desaťtisíc eur, za našetreného dostanete k dôchodku vo Sociálnej poisťovni od tej svojej životnej ešte päťdesiattri a pol eura. Pri dvadsiatich tisíckach sa suma zdvojnásobí, pri tridsiatke je to mesačne niečo cez stošesťdesiat eur, pri štyridsaťtisíci je to okolo dves-

toštrnásť eur mesačne. Koľko má na úcte sporiteľ, to sa dozvedá z ročných výpisov. Iný spôsob, ako sa k tejto nasporenej sume dostať, neexistuje. Ak máme na mysli tú deväťdesiatosempercentnú časť sporiteľov.

OPTIMISTICKÁ ZMENA

Tak sa môže zdať nový pokus o úpravu druhého piliera tým, ktorí si nešetřili a nezarábajú alebo zarábajú iba minimálne. Predkladateľ – ministerstvo práce – totiž ráta s tým, že dôchodok z „dvojky“ bude dostupný aj pre tých sporiteľov, ktorí majú nasporené málo a od poisťovni nedostanú nijakú pomoc na doživotný dôchodok. Pomôže tomu aj nasledujúca zmena – zrušenie terajšej podmienky minimálne desiatich rokov sporenia v druhom pilieri. Jedinou podmienkou na vyplácanie prostriedkov z kapitalizačného piliera tak bude dosiahnutie dôchodkového veku. Pracujúci a priemerne zarábajúci občania, živnostníci a drobní podnikatelia – ani chudobní, ani bohatí – sa tak dostanú do kategórie tých

sporiteľov, ktorí sporili prakticky zbytočne. Ak sa pre zdravotné problémy, pravda, nedožijú štatistického priemerného veku. Aspoň sa potom nedozvedia, že aj v druhom pilieri vlastne celý život zarábali na tých, ktorí si šetrili napríklad iba rok. A boli zdraví.

POTREBNÁ NORMA

Po rokovaní vlády rezortný minister Ján Richter povedal, že „normu bolo nevyhnutné vypracovať, pretože pôvodne nastavený zákon ešte vtedy ministrom Kaničkom bol nevykonateľný“. Minister pripomenul, že ľudia, ktorí vstupovali do druhého piliera, boli istým spôsobom zavedení, keďže nevedeli, ako sa im budú vyrátavať a vyplácať prvé dôchodky. Povedal tiež, že by nebolo dobré, ak by sa zákon ďalej novelizoval. „Myslím, že po zmenách, ktoré sa udiali, je potrebné dať ľuďom stabilitu druhého piliera. V prvom rade záleží na tom, koľko budú mať nasporené,“ povedal Ján Richter. Lenže to je závislé od toho, koľko sa na Slovensku dá zarábať.

VŠIMLI SME SI

Nedeľe nesvätime nákupmi... Zatiaľ ešte nie. Slovenské národné noviny si všimli významné víťazstvo občanov, zvolenského rímskokatolíckeho farského a dekanského úradu a tiež takmer neznámej politickej strany Aliancia za nedeľu (AZN) proti vulgárnej reklame zvolenského nákupného centra so sloganom – Nedeľe svätíme nákupmi.

Nedeľe nepatria zlatému tel'at'u

Spomínaný komerčný subjekt sa dopustil hrubej urážky nielen veriacich, ale aj kresťanskej symboliky. Občania sa proti takejto nevkusnosti postavili. Presne ako v symbolickom boji Dávida s Goliášom vyhrali svoj boj. Zorganizovali petičné a iné protestné akcie, až napokon samotné vedenie nákupného centra muselo provokačnú reklamu stiahnuť a sľúbiť jej výmenu za inú, menej poburujúcu. Občianska aktivistka a organizátorka petície pani Zuzana Vandáková v tejto súvislosti vyhlásila: „Petícia splnila svoj účel. Reklamu jej organizátori stiahli a nahradili novou, neutrálnou a neurážlivou.“ Zároveň poďakovala všetkým, ktorí sa do zberu podpisov pod petíciu zapojili a podporili ju.

Nielen Zvolen, ale i celé Slovensko potrebuje vyslobodenie z takého a podobného ekonomického otroctva. Je postavené na tom, že núti ľudí pracovať bez nároku na odpočinok nielen počas pracovného týždňa, ale aj počas soboty a nedeľe, vo dne i v noci a dokonca aj počas štátnych sviatkov. Je tiež na zamyslenie nás všetkých, ako je možné, že mzda zamestnanca istého supermarketu na Slovensku nie je ani na úrovni jednej tretiny mzdy, ktorú dostáva zamestnanec toho istého supermarketu v Rakúsku. Pričom ceny tovarov sú porovnateľné. Je na zamyslenie aj to, že rovnaký supermarket je v Rakúsku v nedeľu zatvorený, ale na Slovensku nie. Zvolenská Európa všetkým Slovákom pripomenula, že nedeľu máme stráviť v kruhu svojej rodiny a nie v (nie nevyhnutnej) práci alebo na nákupoch.

Ján ČERNÝ

(Viac aj na strane 6)

Len sa prizeráme, ako nám vinohrady miznú pred očami Malokarpatské vinárstvo ticho umiera

Na jednej strane sa tešíme, že sme vyhrali dlhoročný spor o ochrannú známku jednej odrody tradičného slovenského vína, na druhej strane ignorujeme skutočnosť, že pod Malými Karpatmi pomaly mizne odroda modrá frankovka, ale aj iné. Vinohrady ničia developeri a ziskuchtiví špekulanti.

Malokarpatská vína oblasť možno onedlho zostane len hluchým a prázdny turistický sloganom. Aj PD Vinohrady bude mať vinice o niekoľko rokov už iba v názve. Takmer pred desiatimi rokmi stratilo najmenej tretinu ich rozlohy a odvtedy sa likvidácia vinohradov hrozivo zrýchli. Len v samotnej mestskej časti Rača podľa odhadu miestnych vinárov za posledných šesť mesiacov ubudlo do desať hektárov vinohradov.

SMUTNÉ MEMENTO

Smutným momentom je miestny takzvaný genofond frankovky modrej – odrody, ktorú s obdivom ochutnávali aj na stoloch britskej kráľovskej rodiny. Michal Drotovan, miestny aktivista, bije na poplach. Vo vinohra-

doch medzi Račou a železničnou stanicou Vinohrady, čo je vzdialenosť okolo štyroch kilometrov, plánujú developeri v najbližších rokoch postaviť bytovky pre vyše päťtisíc ľudí. To je už naozaj zánik celej pestovateľ-

skej oblasti. Ďalšia hrozba vinohradom však prichádza zo strany reštituentov. Z nich takmer každý sa neobrábaním viníc starých otcov snaží o ich zdevastovanie a premenu na stavebné pozemky. Tie v atraktívnej lokalite lákajú novodobých zbohatlíkov. Michal Drotovan má poruke fakty: „Po celej Rači (najmä v lokalitách Kolisky a Zrakadliská) sa snažia vlastníci o zmeny ‚sližov‘ medziivicami na trvalý trávnatý porast – čím idú ničť burinu aj vedľajšie ešte živé vinohrady. Pretože zaburinený, resp. zatrávnovaný pozemok je hrozbou pre obrábané pozemky v okolí.“

LIKVIDÁCIA VINÍC

Naša vrchnosť má už veľa rokov plné ústa vyhlásení o ochrane vinohradov. O tom, že developeri v súčinnosti s úradmi našli ľahký spôsob, ako vinohrady zničiť, sa však mlčí. Skutočne zaráža, ako rýchlo táto likvidácia vinohradov v poslednom období napreduje.

Ivan BROŽÍK

Foto: (se)

(Viac aj na strane 5)

Posolstvo prezidentských volieb

Roman MICHELKO

Najprv niekoľko všeobecných téz, ktoré charakterizovali prezidentské voľby. V politike sa často stáva, že nevyhrá ten najkvalifikovanejší, najpripravenejší či najkompetentnejší, z tohto pohľadu televízne prezidentské debaty neboli nijako relevantné. Zmeniť niečo zásadné mohli len v prípade, ak by jeden z kandidátov fatálne zlyhal, čo sa nestalo. Kritického voliča musel doslova urážať spôsob, akým bola kampaň vedená.

Bohužiaľ, kritických voličov je nepatrné množstvo. Ukázalo sa, že na to, aby sa stal človek prezidentom, stačí dookola opakovať tri-štyri naučené frázy. Prezidentom sa môže stať aj prázdna a falošná figúrka bez obsahu, prezident sa dá vyrobiť ako čistý marketingový produkt. V posled-

nej prezidentskej debata to bolo jasné. Kiska sa k zahraničnopolitickým témam vôbec nevedel vyjadriť, na nič nemal názor a ak sa aj k niečomu pokúsil vyjadriť, bolo v tom množstvo zjednodušení a nepresností. Úplne mimo bola donekonečna opakovaná fráza, že ako prezident chce chrániť občanov. To si však tento pán pomýlil funkciu a namiesto na prezidenta mal kandidovať na ombudsmana.

Rovnako absurdné bolo omieľanie téz o tom, že ako prezident bude riešiť nezamestnanosť či pomery v zdravotníctve. Každý, kto aspoň trochu vidí do kompetencií prezidenta, vie, že v týchto oblastiach má prezident možnosti porovnateľné s bežným človekom, teda minimálne. Navyše stále opakovaná fráza, že v posled-

ných dvoch rokoch nám hrozilo rastie nezamestnanosť, je jedno-ducho lživá, nezamestnanosť na Slovensku síce veľmi pomaly, ale predsa len klesá.

KOMENTÁR

Ako sa však ukázalo, akékoľvek argumenty, ba dokonca aj akákoľvek politická realita boli v týchto voľbách nepodstatné. Ukázalo sa, že na víťazstvo v druhom kole stačil jediný argument – lebo Fico. To je základné posolstvo prezidentských volieb. Pre Smer je to však jednoznačný signál. V geologickej hantírke sa Smer už nachádza za „rovným zlomom“. Inak povedané, Smer už dosiahol svoj vrchol a bude už len klesať. Otázne je, ako rýchlo

a na akej úrovni sa pokles zastaví. Hlbšia analýza volieb ukázala, že Smer nedokázal dostatočne zmobilizovať svojich voličov. Únava z vládnutia je zrejmá. Kým v parlamentných voľbách v roku 2012 bola volebná účasť okolo šesťdesiat percent – rovnako ako v druhom kole prezidentských volieb v roku 2009, dnešná sotva päťdesiatpercentná účasť svedčí o tom, že efektívnosť mobilizácie Ficových voličov bola podstatne slabšia, než sa očakávalo.

Samozrejme, výsledky prezidentských volieb nemožno automaticky aplikovať na výsledky budúcich parlamentných volieb. To, že Fico stratil, je logické, keďže na svojom chrbte nesie celú vládu zodpovednosť, neznamená to však, že voliči tým dali jasne najavo, že pravica sa stáva pre nich alternatívou. Práve naopak, tradičná slovenská pravica, reprezentovaná Ľudovou platformou, utrpela dokonalé fiasko. Voliči len naznačili, že sa budú orientovať na nové politické projekty, že očakávajú generačnú výmenu na pravej časti politického spekt-

ra a že sú ochotní ísť aj do politických experimentov.

Ukazuje sa, že tento trend nie je v strednej Európe nijako výnimočný. Nekonečne skompromitované pravicové strany sú už len slabým odleskom svojej bývalej slávy a ich miesto zaujali nečitateľní oligarchovia. Priznám sa, tento trend je pre mňa ťažko pochopiteľný, vyjadruje však zúfalstvo voličov nad ponukou tradičných strán. Nepochopiteľné je len to, že sa voliči na jednej strane odklonili od skorumpovaných a hodnotovo a ideovo vyprázdnených tradičných strán, na druhej strane svoju dôveru vyjadrujú možno ešte problematickejšiemu oligarchom (Babiš v Česku, Kiska u nás či cukrovinkový kráľ Porosenko na Ukrajine), ktorí navyše zbohatli veľmi problematickým spôsobom.

Voľby sa skončili, karty sú rozdane, uvidíme, či očakávania, ktoré do Kisku vkladali jeho voliči, budú naplnené. Ak ich očakávanie bolo jediné – poraziť Fica, tak ho už splnili. Ale na post prezidenta je to veľmi málo.

Čo (ne)vidí kreatívna štatistika

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Podľa nedávnej správy Európskej centrálnej banky (ECB) približne jedna desatina najbohatších slovenských domácností vlastní necelú tretinu celkového bohatstva v rámci tohto štátu. Lenže pri porovnaní so zvyškom štátov eurozóny sa ukazuje, že vo väčšine z nich najbohatší vlastní až viac než polovicu všetkého majetku. Slovensko je v rámci najbohatších štátov v rámci celej eurozóny. To by malo znamenať, že u nás sú rozdiely medzi bohatými a chudobnými najmenšie v rámci všetkých porovnávaných štátov. Lenže ekonómia na Slovensku to vôbec tak pozitívne nevidia, lebo ich vlastné údaje naznačujú niečo iné.

Podľa známeho ekonóma Slovenskej akadémie vied Petra Staněka situácia je na Slovensku oveľa

horšia. Sociálna situácia u nás vôbec nie je taká priaznivá, ako ju vykresľujú štatistické čísla Európskej centrálnej banky. Dokonca vývoj v posledných rokoch smeruje stále viac k negatívnym výsledkom. Vyply-

POZNÁMKA

va to z výskumného projektu Slovenskej akadémie vied, ktorý dlhodobo monitoruje príjmy a majetkové pomery obyvateľstva Slovenskej republiky. Podľa toho len sedem percent populácie tu vlastní viac než päťdesiatpäť percent celkového bohatstva vyprodukovaného na území nášho štátu. K výsledkom výskumu prispeli podklady dlhodobo sledované v príslušnom oddelení Sociálnej poisťovne. Tam sú detailne monitorované príjmy

všetkých u nás pracujúcich a podnikajúcich ľudí. V tom spočíva rozdiel vo faktoch pri porovnaní s množinou náhodne štatisticky zisťovaných údajov Európskej centrálnej banky.

Akademik Peter Staněk pripomína, že všetko je to len hra s číslami a kreatívna štatistika. Ako jasný príklad môže u nás poslúžiť priemerná mzda, ktorá je štatisticky na úrovni osemstodvadsaťjeden eur. Pritom však tisíce Slovákov reálne zarábajú menej ako päťsto eur, ba dokonca vyše dve tretiny bežných zamestnancov dostanú mesačne na výplatnej páske menej ako štyristo eur. Podobne to bolo aj v minulých rokoch, povedzme pred začiatkom veľkej krízy, keď štatisticky tu reálne mzdy rástli napríklad až o 6,5 percenta v roku 2007 a v roku 2008 o 3,5 percenta,

no v skutočnosti si zamestnanci za svoje mzdy mohli dovoliť kúpiť čoraz menej tovarov a služieb. To znamená, že už dlhší čas zaznamenávame štatistický rast miezd, ale pritom tu dokázateľne je reálny pokles kúpyschopnosti a životnej úrovne. Do štatistik sa totiž už celé roky dostávajú aj zamestnanci s veľkými celoročnými odmenami v úspešných nadnárodných koncernoch (napríklad v sektore automobilového, energetického, elektronického, bankového, informačného podnikania). Tiež sa tu do štatistik rátať aj príjmy vrcholových manažérov, ktoré dosahujú pre bežného pracovníka až astronomické hodnoty. Je teda jasné, prečo údaj o priemernej mzde je často až o sto percent vzdialený realite, ktorú pozná väčšina pracujúcej populácie.

Peter Staněk síce pripúšťa, že bohatstvo rastie aj najchudobnejším, ale narastajúce rozdiely dosahujú obrovské, kedysi nemysliteľné rozmery. Pritom kvalita ani množstvo dostupnej práce sa nezvyšuje. Známym slovenským ekonómom už dávnejšie upozorňuje aj na možnosť kolapsu súčasných systémov.

SPOZA OPONY

Európa geografická a Európa kultúrna sa presne neprekrývajú. Objav je to, že geografická Európa sa nemusí zhodovať s kultúrnou práve v Bruseli. Tam podpísali dohodu s dočasnou ukrajinskou vládou a europrezident van Rompuy povedal, že týmto prístupuje dočasná ukrajinská vláda k európskym hodnotám.

Potešilo ma to. Jedným zo silných mužov vlády je muž známy tým, ako si od neho nechala eurokomisárka Ashtonová bozkávať ruku. Šéfuje strane Svoboda. Táto strana nominovala do dočasnej ukrajinskej vlády šesť kľúčových ministrov, vrátane ministra obrany a bezpečnosti štátu a generálneho prokurátora a podpredsedu vlády. Nie je to teda malá strana. V posledných parlamentných voľbách získala síce „len“ 10,5 percenta hlasov, „iba“ dva milióny voličov a tridsaťsedem poslancov, ale z tých voličov, pravdupovediac, je iba jeden milión radi-

kálne naladených. Časť z nich na Majdane bojovala za „hodnoty bielej a kresťanskej Európy, samotná Svoboda je iba „proti kriminálnym aktivitám ukrajinského židovstva“ a za

hosta z Francúzska, priamo Le Pena. A nielen to, obohatila podľa Le Pena program nielen o národné veci, ale aj o sociálne, medzi čo patrí najnovšie aj ľútosť za tým, že Ukrajina ne-

nin a potom Stalin – po nich zdedila Ukrajina nielen terajšie územie, ale aj formu ukrajinskej republiky. K ukrajinskej republike, ktorú vytvorili práve za Lenina a za Stalina, pripojili

ho parlamentu prišiel do televízie, aby vlastnoručne prefackal jej riaditeľa. Popri fackách mu dal podpísať dobrovoľnú výpoveď, lebo nebol spokojný so spravodajstvom. To sú európske hodnoty, ku ktorým sme my, isteže možno na ľútosť mnohých divákov, ešte nepristúpili. Aspoň nie je známe, že by sa u nás predseda mediálneho výboru parlamentu nechal filmovať pri tom, ako poriadne sprava i zľava facká riaditeľa televízie, pretože nie je spokojný s televíznym spravodajstvom. Náš pán európsky prezident van Rompuy iste vie o európskych hodnotách na Ukrajine oveľa viac, veď inak by s jej dočasnou vládou nepodpisoval dohodu o pristúpení. Nám však treba ísť v čo najväčšom počte na voľby do európskeho parlamentu v nádeji, že budeme môcť aspoň vykričať svoju nevládu... Isteže, sme za Ukrajinu, ale prečo to musí byť proti Rusku, s vylúčením Ruska z Európy a vylúčením Ruska z projektov európskej bezpečnosti?

Prečo treba ísť onedlho eurovoliť

Dušan D. KERNÝ

odstránenie „židovsko-moskovskej mafie“. Samotný pán predseda o. i. vyhlásil: „Chopte sa zbrane, vyžeňte tú ruskú svoloč, Nemcov a židovskú luzu a inú chamrad.“

Neviem teda, či Svoboda robí všetko preto, aby sa podieľala na európskych hodnotách. A či kvôli tomu urobila viac ako kedykoľvek ktorákoľvek napríklad slovenská politická strana súčasnosti. Svoboda neváhala a pozvala si na svoj zjazd v roku 2012 priamo

vlastní jadrové zbrane. Preto je teraz rozhodne nielen za vstup do NATO, ale aj za atómové vybavenie Ukrajiny.

Tak sa rozšíril pôvodný program zameraný na posilňovanie ukrajinskej národnej identity a jazyka a desovietizáciu Ukrajiny, odstránenie všetkých sovietskych pamätníkov a postavenie pamätníkov otcovi vlasti Stepanovi Bandorovi. Paradoxne pritom najviac sa o územné rozšírenie územia Ukrajinského štátu zaslúžil Le-

soviati všetky terajšie územia Ukrajiny, ktoré boli predtým integrovanou súčasťou rakúsko-uhorskej monarchie a pred druhou svetovou vojnou Poľska či Československa. Svoboda chcela aj rázne zrušenie autonómie Krymu, to však akosi nestihla, krymskí voliči ju nejak predbehli...

Pristúpenie k európskym hodnotám bolo možno vidieť aj na dynamickosti poslancov za stranu Svoboda – predseda mediálneho výboru ukrajinské-

SEBAOBRAHA

Vedci upozorňujú, že narastajúci konzum elit vedie k narastajúcemu hladu chudobných a postupne aj k stratám pracovnej sily. Autormi novej štúdie sú Safa Motesharrei, Jorge Rivas a Eugenia Kalnay z univerzít v Marylande a Minnesote a predstavili ju v článku *A Minimal Model for Human and Nature*. Vedci však nie sú celkom pesimistickí. Veria, že kolaps nemusí byť nevyhnutný. Potrebná je podľa nich vhodná politika a štrukturálne zmeny v spoločnosti, ktoré by pomohli vytvoriť stabilnú civilizáciu.

Úpadok civilizácie

Autori štúdie varujú, že súčasnej civilizácii hrozí totálny úpadok. Prípadný kolaps by malo mať na svedomí vyčerpanie prírodných zdrojov či nerovnomerné rozdelenie bohatstva. Vedci upozorňujú, že treba znížiť hospodársku nerovnosť, spravodlivejšie rozdeliť dostupné zdroje a výrazne znížiť spotrebu zdrojov. Spoločenskú štúdiu považujú za tvrdý budičiek pre súčasné vlády.

Štúdia, ktorú sponzorovalo aj Goddardovo stredisko pre vesmírne lety NASA, ukazuje, ako k úpadku civilizácie dochádza. Táto prognóza nie je nijaký nonsens, ale zakladá sa na historických faktoch a súvislostiach. Pád veľkých civilizácií, ako boli Mezopotámia, Grécko, starý Rím alebo čínska dynastia Chan, je dôkazom toho, že aj veľmi vyspelé spoločnosti sú v podstate krehké a ich úpadok je pravidlom, nie výnimkou. A to môže byť aj náš prípad.

K civilizačnému úpadku dnes môže prispieť rast ľudskej populácie, klíma, voda, poľnohospodárstvo či energia. Tieto faktory môžu spôsobiť kolaps tak, že nastane nerovnováha medzi prírodnými zdrojmi a dopytom po nich, najmä ak sa minú viaceré zdroje naraz. Vážnym problémom je aj rozdelenie populácie na bohatú elitu a chudobné, podriadené masy. To sú hlavné príčiny, pre ktoré sa môže spoločnosť zruťiť.

Výskumný model inšpiroval prípad klasického poľtára dravca a koristi v prírode. Napríklad, ak rastie populácia zajacov, rastie aj populácia vlkov, ktoré ich lovia. Všetko je v poriadku, kým vlkov nie je priveľa a neulovia priveľa zajacov, čím začne ich populácia klesať. Rovnováha sa postupne obnoví a cyklus sa začína odznova.

Na základe tohto vzoru vypracovali vedci model s názvom *Human And Nature Dynamics (HANDY)*, ktorý chápe prírodu ako korist a civilizáciu ako predátora. Ukazuje pritom, ako môžu jednotlivé typy spoločnosti jednoducho padnúť. Zohľadňuje vplyv prírodných podmienok a následky dynamiky a rozvrstvenia spoločnosti na vývoj civilizácie. Na základe tohto princípu vedci vypracovali tri modely, ktoré sa radia sociálnym systémom. Prvý model je rovnostárska spoločnosť bez elit. Druhý model je spravodlivá spoločnosť s pracujúcimi a nepracujúcimi (študenti, dôchodcovia, zdravotne postihnutí...). Tretí model je nerovná spoločnosť s elitami.

V prvom aj druhom prípade spoločnosti možno podľa vedcov vytvoriť udržateľnú civilizáciu a vyhnúť sa kolapsu, dokonca aj pri vysokom pomere nepracujúcich. Aj tu však existuje riziko úpadku v prípade, že by spoločnosť vyčerpala prírodné zdroje. V prípade nerovnej spoločnosti považujú vedci kolaps za neodvratný, čo by mal byť práve prípad našej súčasnej civilizácie. Nuž, ak dožijeme, uvidíme...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Pôsobiť v Bruseli neznamená byť „mimo“, aj tam ide o Slovensko Nie provincia, ale svojprávny štát

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK – Foto: (red)

Prezidentské voľby sú už za nami. Témou dňa sa stávajú voľby do Európskeho parlamentu. Strany predstavujú svojich kandidátov a nasadzujú ťažké kalibre. Slovenské národné noviny oslovili právnika, predsedu SNS Andreja DANKA a – už aj kandidáta na poslanecký post v Bruseli.

• Na tlačovej konferencii, na ktorej SNS zverejnila kandidátku uchádzačov o poslancov Európskeho parlamentu, ste okrem iného povedali: „Je to moja povinnosť zabojsovať o to, aby SNS, aj keď v súčasnosti nie je v slovenskom parlamente, sa dostala do bruselského parlamentu. Kde inde sa dá zabojsovať o práva Slovákov a čo by iné dokázali aj naši predkovia, keby nebojsovali o parlament v tom čase? Prečo sa uchádzal o pozície v parlamente Štúr? Prečo Slovenská národná strana bojsovala o pozície v Prahe? Prečo naši ľudia bojsovali o pozície v zahraničí?“ Prečo práve vy osobne ako predseda politickej strany kandidujete do europarlamentu ako stranícka jednotka?

Ako predseda SNS cítim zodpovednosť za stranu, za Slovensko a za jeho budúcnosť v Európe. Mój podpis je tiež ako prvý pod Popradským memorandom – programovým dokumentom, ktorý vytyčuje náš vzťah k Európskej únii a žiada jej zmenu. Preto sa budem usilovať vo všetkých sil potiahnuť SNS, aby mohla v europarlamente tieto požiadavky na zmeny presadzovať. Kde inde sa dá bojsovať za práva Slovákov v Európe, ak nie v Bruseli a Štrasburgu? Chceme pomôcť etablovať SNS v bruselských štruktúrach a pri rokovaniach s potenciálnymi partnermi. Musíme sa spojiť, aby sme mali silnejší hlas pri žiadaní o reformy. Už dnes rokujeme s partnerskými stranami v Európe o potrebe reforiem a o spoločnom postupe v europarlamente.

• Lenže je tu aj otázka – čo bude so SNS, keď budete pracovne často v zahraničí?

Dnes ešte pôsobím ako advokát, takže čas musím deliť

Predseda SNS Andrej DANKO

Štyri prenikavé úspechy Matice

Drahoslav MACHALA

Človek sa môže v živote aj myliť; ako napísal Milan Rúfus: „Má omyl v sebe väčšej ceny než pravda za groš kúpená.“ Moje hodnotenia Matice slovenskej môžu byť zavše subjektívnejšie. V marci sa nám bez pochybností podarilo pripraviť štyri významné podujatia.

Určite to bola pripomienka sedemdesiateho piateho výročia prvej Slovenskej republiky, ktorá vznikla parlamentnou cestou. Matica k tejto udalosti vydala vyvážené vyhlásenie. Druhým podujatím bola Slávnosť kráľa Svätopluka a pripomienka tisícstodvadsiateho výročia smrti tohto kráľa (11. marca 894). Slávnosť sa uskutočnila na nádvorí Bratislavského hradu 19. marca 2014 krátko popoludní. Vážim si neuveriteľnú organizačnú silu desiatok nadšencov, lebo matičné spolkové hnutie žije najmä z nadšenia, čo zväčšuje travičivú studňu, ktorí nič podobné nevedia dať dohromady, zväčšujú nikdy nepochopia. Za to patrí vďaka riaditeľke Domu Matice

slovenskej v Bratislave Daniele Suchej a všetkým ľuďom z martinkej Matice na čele s riaditeľkou Elenou Dancziou. Jej technici robili na nádvorí Bratislavského hradu počas meniaceho sa počasie hotové zázraky... Prišli autobusy z Nitry, z Dolného Ohája, žiaci a študenti z MŠ a ZŠ Základnej školy kráľa Svätopluka zo

O ČOM JE REČ

Šintavy. V krátkom príhovore zámer pomenovať školu po kráľovi Svätoplukovi objasnil riaditeľ školy PhDr. Martin Bodis, PhD. Keď bude mať Slovensko osvietených učiteľov a riaditeľov, budú jeho žiaci s materským mliekom piť aj nové slovenské sebavedomie a vedieť o slovenskej histórii tú pravdu, ktorú sa usilujú zahmlievať podkupní historici. Moderovanie Jozefa Šimonoviča, recitácia dvoch veľkých umelkyň Evy Kristinovej a Ildy Rapaičovej, ktoré nám priblížili myšlienky z eposu Holého a Ivana Kraska, dodali stretnutiu slávnosť. Po-

čuli sme fundovaný a dôstojný príhovor historika PhDr. Antona Hrnka o kráľovi Svätoplukovi a rozvíjaní štátotvornej svätoplukovskej tradície.

Všetci – a bolo nás na Hrade určite do dvesto – dostali vlasteneckú vitamínovú injekciu, po ktorej ozajstní slovenskí vlastenci túžia: novú nádej a nové sebavedomie, že mimo Bratislavu, ožiarenej chorými médiami, žije a tvorí nadšená slovenská mládež, mladí slovenskí patrioti. Vyššie školy zo Šintavy a potom aj dychovky Rosinka z Bánova pod vedením Jozefa Kozára – to bol zážitok na dlhé roky. Vďaka!

O deň na to 20. marca 2014 som bol svedkom toho, čo dokázu vlastenci a milovníci historických udalostí z Ivanky pri Dunaji, kde pripravili nádhernú slávnosť k stosedemdesiatemu výročiu vzniku slovenskej štátnej hymny Nad Tatrou sa blýska. Prítom sme na bývalej krčme Čierny orol odhalili pamätnú tabuľu štúrovcom, ktorí z Brati-

medzi prácu a SNS. Deklaroval som už, že sa advokácie postupne vzdám pre profesionálnu politickú dráhu, takže by mi síce niečo pribudlo, ale aj ubudlo. Máme niekoľko príkladov, že europoslanci zvládali aj iné funkcie. Samozrejme, uvedomujem si, že by bolo mnoho cestovania, ale v dnešnej dobe mobilov, mailov a internetu sa mnohé veci dajú organizovať aj na diaľku, a navyše stranická činnosť je kolektívna práca, teda na svojich miestach sú ľudia, ktorí sú za určitý úsek v SNS vždy zodpovední. Pôsobiť v Bruseli – to však neznamená „byť mimo“. Treba tam byť priamo na mieste, pretože práve tam sa dnes o Slovensko rozhoduje. Treba byť tam a vyvinúť všetko úsilie, aby sme nedospeli do štádia, že sa bude rozhodovať o nás bez nás. Strácame suverenitu, všetko sa čoraz viac centralizuje, a to dokonca aj vo veciach, ktoré nemá význam centralizovať. Kto iný, ak nie predseda SNS má zabojsovať v Bruseli a Štrasburgu o to, aby Slovensko zostalo Slovenskom, suverénnym štátom a nie provinciou, ktorá bude musieť slepo poslúchať. Inak sa môže stať, že naše parlamentné voľby budú v budúcnosti fraška, divadlo – pretože z nich vziđu poslanci, ktorí nebudú mať reálne právomoci a budú len vykonávateľmi bruselských rozkazov.

• Dodajme, že za predsedom SNS na kandidačnej listine ako číslo dva kandiduje prvý podpredseda SNS Rafael Rafaj a ako číslo tri súčasný europoslanec Jaroslav Paška. Medzi kandidátmi je aj meno bývalého futbalistu Dušana Tittela. Predsa len sa však ešte vrátme k prezidentským voľbám. V súvislosti s nimi SNS podala trestné oznámenie na prokuratúru a žiada aj jasné dôkazy od samotných kandidátov na preukázanie finančných zdrojov vynaložených na kampaň.

Nech používajú transparentné účty a o platbách informujú na svojich webových stránkach. Kandidáti na prezidenta by tiež mali uviesť vo svojich majetkových priznaniach, ko im na volebnú kampaň prispel, v akom rozsahu a čím sa za to zaviazali. Budúca prvá osoba v tejto republike sa predsa nesmie báť kontroly verejnosti.

slavy na jar 1844 odchádzali na vozoch na štúdiá do Levoče, čím vyjadрили protest proti zosadeniu Ludovíta Štúra z postu profesora na Evanjelickom lýceu. V Ivanke pri Dunaji bola opäť záplava študentov a študentiek – bolo vidno, že sa zaujmajú o historické udalosti, pri ktorých vznikla slovenská štátna hymna.

A napokon – štvrtý úspech zaznamenala MS zásluhou Mladej Matice, jej predsedu JUDr. Mariána Gešpera a jeho najbližších spolupracovníkov, ktorí si opakovane každú jar v Spišskej Novej Vsi pripomínajú výročie Malej vojny, keď Maďari zákerne prepadli novovzniknutý štát Slovákov v roku 1939. Keď som videl nádhernú fotografiu a účasť mladých ľudí s matičnými a so slovenskými vlajkami, aký mohutný sprievod pochodoval Spišskou Novou Vsou, v jakov oblečených do uniform Slovenskej armády, ktorá bránila po necelom týždni nezávislosť Slovenskej republiky, vedel som, že nezaujmá nikdy meno a tobôž skutky Matice slovenskej. Určite sa na matičnej ceste v našom hnutí budeme občas aj myliť. Ale budeme vždy najmä konať na prospech Slovenskej republiky, jej slávy a nezávislosti. Tak nám Pán Boh pomáhaj!

Čas plynie prirýchlo a my doslova strácame pôdu pod nohami Zvítazia peniaze nad argumentmi?

Ivan BROŽÍK – Foto: archív SNN

Podpora bežných občanov, poľnohospodárov, krajinotvorcov a mnohých ďalších spolu s tlakom na poslancov Národnej rady Slovenskej republiky jedine to ešte môže zabrániť výpredaju našej najúrodnejšej pôdy nadnárodným developerom. Apríl má byť mesiacom vzdoru tých, ktorým záleží na zachovaní si vlastníckych práv k slovenskej pôde. Asi pred mesiacom vyhlásil petičný výbor petíciu Za záchranu slovenskej pôdy.

Keď to nejde inak a zo strany štátu cítiť iba malú snahu o zamedzenie jej výpredaja do zahraničia, musia občania žiadať od parlamentu a jeho poslancov, aby robili to, na čo prisahali, konali v záujme Slovenskej republiky a jej občanov. Petičný výbor vyzval všetkých občanov, ktorí súhlasia s ochranou slovenskej pôdy pred vykupovaním zahraničnými osobami, aby svojimi podpismi podporili túto aktivitu, lebo – podľa jeho členov – „dnešná legislatíva výkup slovenskej pôdy zahraničnými osobami od 1. 5. 2014 umožňuje“. Petičný výbor zároveň vyzval všetky zahraničné osoby, aby upustili od zámeru vykupovania slovenskej pôdy. Dobromyseľnosť nadobúdania pôdy zahraničnými osobami na Slovensku sa od

1. 5. 2014 vyhlásením petície podľa jej organizátorov vylučuje.

■ BEZ OKOLKOV

Slovenské národné noviny oslovili jedného z členov petičného výboru Jozefa Šulca. Na otázku, ako je možné, že dochádza k takej koncentrácii vlastníctva pôdy zahraničnými subjektmi, bez okolkov povedal: „Tu je spojená moc korporácií so štátnou mocou, samozrejme s mnohými médiami, podporovaná korupciou a nevyožiteľnosťou práva, preto je to možné.“ Lenže – skupovaním pôdy sa to všetko len začína – jej odpredajom za hranice sa oberáme aj o všetky zdroje v nej, vrátane nerastných surovín a vody. A potom, gazdovským rozumom, darmo je voda či

iné nerastné bohatstvo v pôde majetkom štátu, teda nás všetkých, ako sa k tomu ten štát dostane, ak platí neodotknuteľnosť súkromného majetku? A pôda sa stáva súkromným majetkom najmä vykupovateľov z Dánska. Neraz až v takom rozsahu, že takmer celé chotáre už prakticky nepatria do vlastníctva Slovenskej republiky a jej občanov. A podľa nečinnosti, či aspoň minimálnej snahe štátu zabrániť tomu, zrejme sú prioritou iné záujmy.

■ NEDÔVERA JE NAMIESTE

Keď naše noviny zisťovali u organizátorov petície, čo je obsahom ich konkrétnych návrhov, dostali sme zaujímavú, ale aj veľavravnú odpoveď: „Odpovede na vaše otázky nie je možné v týchto dňoch publikovať z dôvodu právnej opatrnosti. Tí, čo poškodzujú bytostné záujmy Slovenskej republiky, niektorí z tých, ktorí sa vrhli do sceľovania pôdy za účelom získania a následného odpredaja obrovských plôch, a všetci tí, ktorí už kalkulujú s budúcimi výnosnými obchodmi, by sa rýchlo vedeli prispôbiť, a preto nemôžeme prezrádzať vopred našu stratégiu.“ Pravda je, že u nás stále dominuje sila peňazí nad silou argumentov. Alebo inak – dostatočná finančná motivácia príslušných úradníkov štátu je tým najsilnejším argumentom. „Mocní majú maximálne sofistikované nástroje a metó-

dy, ako uskutočniť svoje obchody a generovať z nich osobné zisky,“ dostalo sa nám následného vysvetlenia.

■ VÁŽNE PODOZRENIE

Organizátori petície za záchranu našej pôdy neskrývajú, že majú podozrenie, smerujúce až k prístupovým rokovaniam s Európskou úniou. Podľa nich už v tom čase „konkrétne osoby porušili viaceré zákony“. Slovensko vraj odvtedy tvrdo spalo a je čas, aby sa prebralo a „Slováci ožili“. Je zaujímavé, že práve v súvislosti so spustením petície na záchranu nateraz ešte časti našej pôdy sa opäť vynorila potreba obnovy a návratu morálky do našich životov.

„Ide to doslova o obnovu morálky občanov a ich spoločenskej zodpovednosti,“ povedal nám Jozef Šulc. Už v prvých dňoch akcie sa pod petíciu podpísalo asi štyritisíc občanov, takmer po mesiaci už to začína byť zaujímavý počet a je predpoklad, že petícia donúti parlament zaoberať sa touto témou.

■ MORÁLNY APEL

„Od 1. mája 2014 môžu zahraničné osoby skupovať slovenskú pôdu. Za občanov s tým súhlasili slovenskí politici pri vstupe do EÚ. Všetci doterajší aj súčasní politici sú zodpovední za tento stav. Slovenská pôda je podstatou štátnosti a zvrchovanosti národa. Predaj slovenskej pôdy zahraničným subjektom je vlastizrada. V prípade zmeny hrozí vážne riziko, že sa cez vlastníctvo do rúk zahraničným subjektom dostanú naše najväčšie zásobárne podzemnej vody a ostatných prírodných zdrojov. My Slováci, národovci, vlastenci, príslušníci národnostných menšín žiadame NR SR a vládu, aby legálnym a zákonným spôsobom tomuto zabránili,“ apeluje text petície.

Zákon o ochrane poľnohospodárskej pôdy vznikol na poslednú chvíľu Prezident podpísal, čo bude v máji...

Ján ČERNÝ – Foto: archív SNN

„Starostlivosť o pôdu je prejavom vyspelosti štátu a kultúrnej úrovne jeho obyvateľstva.“ Aj takúto vetu zverejnilo ministerstvo vnútra nad zoznamom legislatívnych noriem, ktorých zámerom je ochrana pôdy. Na Slovensku v súčasnosti platí Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy. Okrem iného je aj novelou zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov.

Potom máme Vyhlášku MP SR 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona 220/2004 Z. z., Nariadenie vlády SR č. 58/2013 o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy a Metodické usmerenie MP SR na zabezpečenie účelného využitia skrývky humusového horizontu poľnohospodárskej pôdy pri jej použití pre nepoľnohospodárske účely č. 2341/2006 – 910.

■ NAJNOVŠIA ZMENA

Prezident SR Ivan Gašparovič podpísal vo februári novelu zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy. Podľa nej je podkladom na vyznačenie zmeny poľnohospodárskeho druhu pozemku v katastrí právoplatné rozhodnutie, záväzný stano-

visko alebo stanovisko orgánu ochrany poľnohospodárskej pôdy či geometrický plán. V konaniach o zmene poľnohospodárskeho druhu pozemku by mal orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy zabezpečiť ochranu najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území podľa kódu bonitovaných pôdnoekologických jednotiek a taktiež ochranu viníc.

■ HROZBA SANKCIÍ

Povinnosť zaplatiť odvod za trvalé alebo dočasné odňatie pôdy sa bude vzťahovať aj na toho, kto zabral poľnohospodársku pôdu bez rozhodnutia orgánu ochrany poľnohospodárskej pôdy. Ak odvod nebol zaplatený včas, vznikne povinnosť zaplatiť penále. Rezort pôdohospodárstva navrhol jeho

sadzbu 0,05 percenta z nezaplatenej sumy za každý deň omeškania. Odvod a penále sú príjmom štátneho rozpočtu. Podľa novely bude právoplatné rozhodnutie o trvalom odňatí podkladom pred vydanie stavebného povolenia. Zväz výrobcov hrozna a vína na Slovensku (ZVHV) tvrdí, že novela rieši pre vinohradníkov a vinárov dva urgentné problémy. Jedným z nich je ochrana vinohradov a druhým povinnosť verejného obstarávania pre spoločnú organizáciu trhu s vínom. Ochrana vinohradov pred developermi je už niekoľko rokov podľa zväzu jedným z najpálčivejších problémov, s ktorým bojujú.

■ NÁDEJ PRE VINOHRADY

Výrobcovia dúfajú, že práve navrhovaný zákon, ktorý ustanovuje sadz-

bu sto eur za štvorcový meter v Malokarpatskej oblasti, zastaví alebo aspoň zmierni trend premeny vinohradov na stavebné pozemky. „Zákonné ustanovenia prijaté touto novelou veľmi pomôžu vinohradníkom a vinárom na Slovensku v ich úsilí zachovať toto odvetvie a kultúrne dedičstvo pre nasledujúce generácie,“ konštatovala výkonná riaditeľka ZVHV Jaroslava Kaňuchová Pátková. Ďalším problémom pre výrobcov hrozna a vína je verejné obstarávanie. „Žiaden vinohradník ani vinár v Českej republike, Maďarsku, Rakúsku nemusí robiť žiadne verejné obstarávanie na to, aby získal rovnaký, ba dokonca vyšší príspevok,“ upozornila Jaroslava Pátková.

■ ZAUJÍMAVÁ INTERVENCIA

Americká obchodná komora v SR (AmCham) naopak požiadala v liste prezidenta, aby spomínanú novelu vrátil do parlamentu na opätovné prerokovanie. „Návrh zákona bol prijatý Národnou radou SR bez akýchkoľvek verejných diskusií, a to napriek tomu, že zásadným spôsobom mení používanie verejných zdrojov,“ konštatovala komora v liste. Podľa AmCham je takýto spôsob schvaľovania zákonov bez akéhokoľvek prístupu verejnosti netransparentný a v konečnom dôsledku znižuje prehľadnosť a dôveru podnikateľského prostredia Slovenska. Problém vidí komora v tom, že návrh zákona predstavuje nepriamu novelu zákona o verejnom obstarávaní, pričom ho pripravovali výbory NR SR, do ktorých pôsobnosti nespadá. Novela zákona nadobudla účinnosť 27. februára.

Na tomto mieste zrejme treba oceniť aj zákonodarcov, aj hlavu štátu za postoj, ktorý v súvislosti s ochranou pôdy vyjadrili novelou zákona a jej následným podpisom, čím sa stala platná takpovediac „na poslednú chvíľu“. Nie často sa v našej politike vidí, aby nepodľahla „dobré mieneným radám“ zo zámoria, ktoré v konečnom dôsledku sledujú iba jediný cieľ – súkromný prospech bez ohľadu na teritórium a mienku občanov, ktorí na ňom žijú.

POZNÁMKA

Dvojitá šanca

Projekt Moja pôda, ktorý sa rozbehol v polovici minulého roku, ponúkol agropodnikateľom šancu kúpiť pôdu za výhodných úverových podmienok. Pôžičku môžu splácať maximálne pätnásť rokov, jeho minimálna výška je tritisíc eur a maximálna tristošesťdesiat tisíc eur. Žiadatelia musia zabezpečiť minimálne pätnásť percent z objemu úveru. V prípade, že farmár úver nebude môcť ďalej splácať, pôdu predá za cenu poskytnutého úveru. Kupujúcim môže byť aj Slovenský pozemkový fond.

Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB) na úvery pre farmárov zatiaľ vyčlenila dvadsať miliónov eur. Za túto sumu môžu poľnohospodári nakúpiť dvadsať až tridsaťtisíc hektárov pôdy.

„Od júla 2013 sa poskytlo sedemdesiatšesť úverov v objeme 13,1 milióna eur, čo je takmer štvornásobok objemu poskytnutých úverov od roku 2005 do júla 2013,“ vyhlásil riaditeľ odboru komunikácie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Peter Hajnala. Prostredníctvom tohto úverového produktu je podľa agrozoznamu aj naďalej umožnené zvýhodnené financovanie kúpy poľnohospodárskej pôdy pre aktívnych farmárov, ktorí podnikajú v živočíšnej alebo špeciálnej rastlinnej výrobe. V prípade, že budú podnikať iba v rastlinnej výrobe, podmienkou je, aby desať percent ich hektárových výmery bolo zameraných na produkciu špeciálnej rastlinnej výroby. Novinkou je, že úverový produkt je zameraný aj na parcely E (v teréne nemajú vytýčené hranice), aj na parcely C, ktoré majú vytýčené hranice.

„Sceľovanie pozemkov pre tých, ktorí chcú seriózne hospodáriť na pôde, má význam, a preto im úvery veľmi pomohli,“ tvrdí predseda regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory v Trnave Oliver Šiatkovský. Čerpanie finančných prostriedkov podľa neho závisí od ekonomickej sily podniku. „Nájom pôdy neustále stúpa najmä na ucelenejších plochách, preto pre poľnohospodárov je investovanie do jej nákupu výhodné, ide totiž o dlhodobú investíciu,“ doplnil.

Poľnohospodári musia podľa neho investovať ďalej do pôdy, do zavlažovacích zariadení, zaťaženi sú miestnymi daňami z nehnuteľnosti.

„Odkúpenie pôdy zaručí agropodnikateľom stabilitu, zbaví sa hrozby rastu nájomného,“ vysvetlil. Nákup pôdy štát podporuje aj preto, že Slovensko má najväčšiu rozdrobenosť pozemkov a najväčší počet vlastníkov nehnuteľností spomedzi členských krajín EÚ. Jeden list vlastníctva na konkrétny pozemok má zhruba päť až tridsať spoluvlastníkov. Parcely majú priemernú výmeru 0,45 hektára. Na štyritisícpäťsto štvorcových metrov pripadá dvanásť až pätnásť vlastníkov. Produkt Moja pôda sa rozbehol aj preto, aby slovenskí poľnohospodári vedeli získať pôdu, na ktorej produkujú, pred zahraničnými investormi. Po roku 2014 je už totiž trh s pôdou v EÚ otvorený. Nuž a v tom je tá dvojitá šanca. Mali a strední farmári sa môžu dostať k našej pôde s finančnou podporou subjektov, zúčastnených na projekte, a pôda sa tak nedostane do súkromného vlastníctva zahraničných záujemcov a špekulantov.

(TASR+ib)

Potrebuje deň, počas ktorého by sme mali čas na rodinu a na seba

Vrátme nedeľu potrebnú úctu a náplň

Anton Čulen vedie politickú stranu Aliancia za nedeľu. Jej politický program neobsahuje nijaké frázy, nemá desiatky bodov a odsekov, je nanajvýš stručný. Napriek tomu v štatistikách prieskumov popularity táto politická strana nefiguruje. Antona ČULENA sme sa opýtali, ako to vníma.

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK – Foto: archív autora

• **Aliancia za nedeľu – o čo tu vlastne ide? Je to politický subjekt, ktorý si zvolil nosnú tému alebo je tu téma, ktorá, keďže sa nerieši, dala impulz na založenie politickej strany?**

Prvýkrát sme s problematikou voľnej nedele na Slovensku vyšli na iniciatívu prezidenta Nezávislých kresťanských odborov Slovenska Petra Novoveského. Bolo to v decembri v roku 2002. Vtedy sme ako prví v postkomunistickú Európe zorganizovali letákovú akciu Nedeľa s rodičmi. Cieľom akcie bolo primäť kompetentných na Slovensku, aby prijali v súvislosti s nedeľnou prácou takú legislatívu, aká je bežná vo väčšine štátov Európskej únie. Túto našu iniciatívu na Slovensku v prvom rade podporil vtedajší predseda Konferencie biskupov Slovenska Mons. Rudolf Baláž, ktorý ju aj koordinoval. Požiadal ma, aby som oslovil viaceré kresťanské spoločenstvá, ale aj generálneho biskupa Evanjelickej cirkvi. Predovšetkým vďaka biskupovi Balážovi sa nám podarilo získať širokú podporu kresťanských združení a podporila nás aj Ekumenická rada cirkví a náboženských spoločností na Slovensku, čím nadobudla aj ekumenický charakter.

• **To znie ako naozaj podarený začiatok, ale zrejme nasleduje povestné „ale“.**

Aj keď sa nám podarilo úspešne po celom Slovensku rozdať vyše stotisíc letákov a vyvolať širokú diskusiu na túto tému, nepodarilo sa nám doceliť prijatie takej legislatívnej normy, ktorá by vrátila na Slovensku nedeľu patričnú úctu. Ale urobili sme prvý dôležitý krok, aj keď sa v tom čase zahraničným investorom aj za pomoci médií podarilo voči tejto našej aktivite vyvinúť obrovský tlak a hrubou demagogiou ju zničili už v zárodku.

• **Sú teda porušované ľudské práva, ak spoločnosť núti pracovať občanov aj v nedeľu?**

Ja osobne som sa v praxi s takýmto hrubým porušovaním ľudských práv a náboženskej slobody stretol už krátko po páde komunistického režimu v roku 1994. Vedenie štátneho podniku, v ktorom som pracoval, si už vtedy dovolilo presunúť štátom schválený deň pracovného pokoja – Zjavenie Pána – zo štvrtka 6. 1. na piatok 7. 1. 1994. Proti takémuto postupu som protestoval aj otvoreným listom vedeniu podniku, ktorý bol v januári 1994 uverejnený aj vo vtedajšom Slovenskom denníku. Spôsob a vyšetrovanie celého incidentu, série vypočúvaní, ktoré som musel absolvovať v nadriadených, cez námestníkov a na personálnom oddelení, ma nenechali ani chvíľu v pochybnostiach, že komunistická mentalita a myslenie u nás stále pretrvávajú.

• **To boli dôvody, ktoré vás viedli k tomu, aby ste podľa príkladu z Rakúska a Nemecka aj na Slovensku založili Alianciu za nedeľu, ktorej cieľom by malo byť aj prijatie legislatívnych opatrení na ochranu voľnej nedele a sviatkov.**

Preto sme 5. januára 2009 založili Alianciu za nedeľu – Slovensko, o. z. (AZN). Môžeme teda povedať, že členovia AZN už minimálne dvanásť rokov aktívne bojujú za ochranu nedele na Sloven-

sku a bojovali za ňu aj v tom čase, keď nijaký iný politický subjekt alebo občianske združenie nemali záujem ani odvahu postaviť sa (aj proti tlaku médií) do čela zápasu za ochranu voľnej nedele na Slovensku.

• **Prečo je podľa vás a Aliancia za nedeľu potrebné regulovať prácu počas nedele?**

Nedeľa má dva rozmary. Tým prvým je náboženský rozmer, ktorý vychádza z kresťansko-židovskej kultúry a má svoj základ v biblickej knihe Genezis, kde je napísané, že Boh stvoril nebo a zem za šesť dní a siedmy deň odpočíval. Požehnal siedmy deň a zasvätil ho (Gen 2, 1-4). Keďže Ježiš Kristus v nedeľu vstal z mŕtvych, tak sa kresťania vždy prvý deň týždňa (po sobote) schádzali na lámanie chleba (Sk 20, 7), neraz aj za cenu brutálneho prenasledovania. Práve vďaka hrdinským obetiam kresťanov v prvých storočiach nášho letopočtu bola nedeľa ako deň pracovného pokoja v celej Rímskej ríši zavedená cisárom Konštantínom Veľkým už v roku 321 n. l., aj keď ako kresťanský náboženský sviatok jestvovala už dávno predtým.

• **Ale to nebude jediná príčina, história sama o sebe je príliš slabá na to, aby jej odkaz menil súčasnosť a budúcnosť na lepšiu.**

Druhým rozmerom je rozmer sociálny. Tak ako Boh odpočíval, aj každý človek potrebuje odpočinok po celotýždňovej práci bez ohľadu na to, či je alebo nie je veriaci. Človek nie je stroj, a preto potrebuje aspoň jeden deň voľna na to, aby si oddýchol a aby sa rodina aspoň raz v týždni mohla stretnúť za jedným stolom a porozprávať sa o svojich problémoch, názoroch a plánoch. V opačnom prípade sa

xibilnejšieho pracovného času nadobúda veľký význam nedeľa ako deň spoločne prežívaný všetkými členmi rodiny. Voľná nedeľa patrí k základným pilierom rodinného života, pretože bez priamej vzájomnej komunikácie je rodinný život nemysliteľný.

• **Ste v postavení osamelého jazdca, alebo máte na politickej scéne na Slovensku aj podporu iných strán?**

Od roku 2002 sa toho na Slovensku veľa zmenilo. V tom čase ešte ľudia verili, že ak budú veľa pracovať, budú mať aj veľké platy, nadobudnú nejaký súkromný majetok, budú jazdiť do zahraničia na dovolenky, postavia si dom, či kúpia auto. Niektorí politici (HZDS) nám sľubovali, že už o niekoľko rokov tu budeme mať Švajčiarsko. Realita je však taká, že „švajčiarske“ a vyššie sú iba ceny tovaru v obchodoch. Slováci patria k najchudobnejším v Európskej únii, aj keď ich pracovný týždeň je spomedzi štátov dvadsaťsedmičky druhý najdlhší a v práci sú priemerne 40,9 hodiny týždenne. V rámci Európskej únie máme dokonca podľa štatistiky Eurostatu najvyšší podiel pravidelne pracujúcich počas nedele. V rámci Únie majú Slováci aj najväčší podiel medzi pracujúcimi v noci. A to neraz so mzdou tri eurá za hodinu! Dnes už ľudia pochopili, že toto nie je život, ale živorenie, a podporujú naše iniciatívy na ochranu nedele. Podporu cítim už aj zo strany médií. Podporujú nás viaceré cirkvi, občianske združenia, ale aj niektoré politické strany. Teší nás aj podpora Konferencie odborových zväzov SR.

• **Zostávate iba pri politických prostriedkoch presadzovania tejto myšlienky alebo organizujete aj petičné akcie?**

V júli 2013 sme sa aj s organizáciami, ktoré AZN podporujú, rozhodli pristúpiť k rozbehnutiu občianskej petície za prijatie zákona na ochranu nedele v NR SR, ktorú už podpísalo takmer sedemdesiat tisíc občanov Slovenskej republiky. Toto číslo považujeme už teraz za veľký úspech, lebo petíciu za prijatie zákona na ochranu nedele do dnešného dňa KBS nepodporila. Preto ju ľudia vo väčšine prípadov v kostoloch nemôžu podpísať, hoci by tak mnohí veľmi radi urobili. Preto chcem znovu vyzvať našich dušpastierov, aby sa v otázke svätenia nedele nebáli odolávať politickým tlakom a postavili sa nebojovane na stranu Desatora a drvivie väčšiny zotročovaných občanov Slovenskej republiky za ich právo na odpočinok po celotýždňovej práci a spravodlivú mzdu pre všetkých občanov SR a EÚ. Lebo ako hovorí svätý Jakub: „Viera bez skutkov je mŕtva.“ (Jak 2, 17)

• **Akú odozvu má Aliancia za nedeľu medzi bežnými pracujúcimi, najmä medzi ženami, ktorých živí práca za pokladňou?**

V postoji spoločnosti k otázke legislatívnej ochrany nedele nastal výrazný posun na prospech ochrany nedele. Sme veľmi milo prekvapení, že petíciu za prijatie zákona na ochranu nedele podpisujú väčšinou ľudia pracujúci priamo v supermarketoch, a to najmä v COOP Jednota, Tesco, Lidl, Hypernova, Albert atď. Ide najmä o ženy, ktoré vidia, aké dôležité miesto má voľná nedeľa pre zdravý vývoj rodín. Tieto ženy si veľmi dobre uvedomujú aj to, aké je dôležité zabezpečiť rozvrhnutie pracovného času založeného na princípe dôstojnej práce.

• **Chýba deťom počas nedele a sviatkov plnohodnotný rodinný program alebo sa dá zabezpečiť nejakými náhradnými riešeniami?**

Ako učiteľ som si na viacerých školách urobil s deťmi anketu

s otázkami týkajúcimi sa nedeľnej práce. Drvivá väčšina z nich si neželá, aby ich rodičia v nedeľu chodili do práce, ale práve naopak, priali by si, aby nedeľu mohli stráviť so svojimi rodičmi.

• **Cirkev upozorňuje, že rodina je v kríze, žiaľ, téma sa zúžila iba na rodovú ideológiu. Ako vyvíeť slovenskú rodinu z tejto krízy podľa vás?**

Podľa alarmujúcich výsledkov analýzy Poštovej banky Slováci patria k najchudobnejším v Európskej únii a na Slovensku má ťažkosť s platením celkových nákladov na bývanie až 92,1 percenta slovenských domácností! Ježiš Kristus sa nestaral len o ľudské duše, ale aj o ľudské telá. Uzdravoval chorých, ale aj ich nakŕmil, ak bolo treba. Dokonca apoštolom povedal: „Vy im dajte jesť!“ (Mt 14, 17)

AZN veľmi často používa citát, ktorý povedal sv. Ján Mária Vianney: „Sú dve cesty do biedy: práca v nedeľu a krádež.“ Slovensko obe tieto kritériá vo veľkom spĺňa. Na Slovensku sa strácajú miliardy a prácu sa (okrem troch a pol dňa) aj počas štátnych sviatkov a nedele. Je na zamyslenie pre nás všetkých, že v krajinách Európy, kde je voľná nedeľa legislatívne chránená, občania nežijú ani zďaleka v takej biede ako občania tých štátov, kde to tak nie je.

• **Venuje štátny aparát podľa AZN dostatočnú pozornosť a podporu rodine?**

Aj keď § 93 (1) Zákonníka práce SR hovorí o nepretržitom odpočinku v týždni, podľa ktorého je zamestnávateľ povinný rozvrhnúť pracovný čas tak, aby zamestnanec mal raz za týždeň dva po sebe nasledujúce dni nepretržitého odpočinku, ktoré musia pripadať na sobotu a nedeľu alebo na nedeľu a pondelok, v praxi sa to často obchádza. Preto by sa mal prijať zákon na ochranu nedele aspoň v takej podobe, v akej ho navrhuje AZN.

Dôležité je chrániť aj manželský zväzok, ktorý tvorí muž a žena, lebo iba takáto rodina je schopná priviesť na svet dieťa a zdravo ho vychovať. Rodičia majú právo rozhodovať o tom, v akom duchu budú vychovávané na školách ich deti, a štát musí toto ich právo rešpektovať. Preto je dobre, že sa cirkev otvorene postavila proti násilnému presadzovaniu gender ideológie do spoločnosti.

• **Rokovania so zamestnávateľskými organizáciami ste absolvovali? Ak áno, s akým výsledkom?**

Sme v úzkom kontakte so zástupcami odborových organizácií združených v KÓZ SR, ktorí sú jednoznačne za prijatie zákona na ochranu nedele a vo veľkej miere sa podieľajú aj na zbere podpisov pod petíciu. Uvítali by sme, ak by bola naša spolupráca na tej istej úrovni, na akej spolupracujú s Alianciou za nedeľu odborové organizácie a jednotlivé cirkvi v Rakúsku a Nemecku.

• **Tento rok je rokom volieb – prezidentské voľby, eurovoľby, komunálne voľby. Na čo všetko by mal občan dbať, aby si vybral dobrého kandidáta, a ako by mal od toho kandidáta v prípade zvolenia pýtať účet za jeho „služby“ Slovensku?**

V prvom rade by sme mali voľiť podľa svojho vlastného svedomia. Ja by som odporúčal, aby sme dali svoj hlas pri akýchkoľvek voľbách iba takému kandidátovi, ktorý chráni cyrilo-metodské kultúrne dedičstvo slovenského národa, ktoré je založené na Desatore Božích prikázanií, chráni rodinu, ktorú tvorí muž a žena, a odmieta kultúru smrti – teda odmieta potraty, eutanáziu a gender ideológiu.

Uplynulo pätnásť rokov od leteckých útokov NATO na bývalú Juhosláviu

Spravodlivosť sa nevyučuje bombami

Martin JARINKOVIČ – Foto: archív SNN

Celé Srbsko aj svetová verejnosť si koncom marca tohto roku pripomenuli pätnásť výročie agresie NATO na vtedajšiu Zväzovú republiku Juhoslávia. Bombardovanie sa začalo 24. marca 1999 o 20.45 hodine. Vtedajší premiér Slovenskej republiky Mikuláš Dzurinda v neskorších memoároch Kde je vôľa, tam je aj cesta – Mój politický maratón na strane 48 o sedemdesiatich ôsmich dňoch leteckých útokov a bombardovania, na čom sme aj my participovali otvorením nášho vzdušného priestoru, napísal: „Akcia NATO bola neobyčajná: úderná, rýchla, efektívna, s minimálnymi stratami. Politicky aj vojensky brilantná.“

Podľa srbských prameňov straty na životoch predstavovali dvetisícpäťsto obetí a dvanásťtisícpäťsto ľudí bolo zranených. Počas bombardovania bolo na územie Srbska a čistočne aj Čiernej Hory zhodnených okolo 22 000 ton munície. Z toho podľa odhadov 13 000 – 15 000 ton munície s ochudobneným uránom. Ich následkom sa v Srbsku zvýšil počet nádorových ochorení. Podľa údajov Inštitútu verejného zdravia doktora Milana Jovanovića-Batuta sa od roku 2001 do roku 2010 zvýšil počet chorých na leukémiu o stodesať percent a celkový počet nádorových ochorení o dvadsať percent. Bombardovaním bola zničená infraštruktúra a hospodárstvo krajiny, pričom škody sa odhadujú od tridsať do sto miliárd dolárov. Okupácia Kosova vojakmi NATO nezastavila násilie v oblasti. Kosovskí Srbi boli vyhánaní zo svojich domovov a vraždy srbských civilov z národnostnej nevrávnosti boli takmer na dennom poriadku (počet Srbov nezvestných a zabitých po obsadení Kosova sa pohybuje okolo tisícosemsto). Celkový počet obetí na strane kosovských Albáncov v rokoch 1998 – 1999 sa odhaduje na päť- až vyše desaťtisíc nezvestných a zabitých. Z obavy o život muselo z Kosova utiecť celkovo dvesto tisíc tamojších Srbov. Bombardovanie a ďalšie vojenské akcie sa udiali bez mandátu Organizácie Spojených národov a do bombardovania sa zapojilo deväťnásť členských štátov aliancie NATO.

■ PRÍČINY A ZÁMIENKY

NATO svoju operáciu Spojenec-ká sila ospravedlnilo snahou o zastavenie údajnej genocidy albánskeho národa, ktorej sa mal podľa západných lídrov dopúšťať režim Slobodana Miloševića. Tieto argumenty opakovali aj médiá a verejná mienka bola na zásah pripravovaná intenzívnou antisrbskou kampaňou. Zdanie nezaujatosť a férovosť prístupu Západu malo navodiť rokovanie kosovsko-albánskej a juhoslovanskej strany vo francúzskom Rambouillet zinscenované tak, aby to vyznelo, že Srbi svojou nechotou a neústupčivosťou sami donútili Západ zasiahnuť. Bezprostrednou zámienkou, slúžiacou na rozpútanie vojny proti Juhoslávii, bol zinscenovaný „masaker“ v Račaku. Hra o Juhosláviu a Kosovo bola súčasťou americkej

snahy o prerozdelenie sveta po skončení studenej vojny. Na toto pozadie kosovského konfliktu poukázala vo svojom vyhlásení redakcia srbského časopisu Pečat: „Agresia NATO proti Srbsku a Čiernej Hore (Juhoslávii) v roku 1999 predstavuje zločin proti mieru a ľudskosti. Je to precedens a mílnik na ceste ku globálnemu intervencionizmu, úmyselnému porušovaniu medzinárodného právneho poriadku a popretiu úlohy OSN. Základňa ‚Bondsteel‘ (vybudovaná Američanmi v Kosove – pozn. MJ) je prvým a kľúčovým článkom v reťazci nových amerických vojenských základní, ktoré slúžia na rozšírenie NATO na východ ku Kaspickému moru, na Stredný východ a konečne k hraniciam Ruska a Sibíri, bohatej na strategické zdroje energie a nerastné suroviny. Takto Európa získala novú verziu stratégie ‚Drang nach Osten‘, ktorej prvá verzia skrachovala počas druhej svetovej vojny. Destabilizácia a tragický vývoj na Ukrajine je len najnovším dôsledkom stratégie západnej expanzie na východ v podaní USA/NATO/EÚ.“

■ ĽUDSKÉ BOMBARDOVANIE

V osudný piatok 30. apríla 1999 sa v malej čiernohorskej obci Murino vybrali na nákup do predajne miestnych potravín štyri dievčatá – sesternice Olivera, Ivana, Julijana a Teodora, ktoré rodičia v strachu pred terorom Kosovskej oslobodeneckej armády previezli z rodnjej Prištiny ku babke „na prázdniny“. Murino bolo totiž tým najzastrenejším kútom a tým aj najbezpečnejším miestom, aké si len rodičia mohli zvoliť pre bezpečné prečkanie bombardovania Juhoslávie, ktoré bolo v tom čase už viac než mesiac v plnom prúde. Trinásť rokov neskôr srbský server Vesti priniesol výpoveď Ivany o tom, čo sa v inkriminovaný deň stalo: „Toho strašného dňa, netušiac nič zlé, som so sestrou Oliverou a sesternicami Julijanou a Ivanou išla do miestneho obchodu kúpiť suroviny potrebné na koláč pre mamu a tetu, ktoré k nám mali prísť z Kosova. Olivera a Juliana odišli do obchodu a Teodora a ja sme ich čakali pri moste cez rieku Lim. V tom momente sa nad Murinom objavili dve lietadlá, z ktorých jedno letelo veľmi nízko. Vystrašená Teodora začala kričať, ja som ju schmatla za ruku a bežala sa s ňou skrýť k najbližšej budove,

ako nás učili v Kosove. Skryla som Teodoru pod schodisko a išla som v ústrety Olivera a Julijane. Žiaľ, už bolo neskoro, jedna zo sedemdesiatich bômb zasiahla malý obchod a v hromade sutiny ležali ich roztrhané telá.“ Užialená matka nebohej Olivery Gordana k tomu dodala, že od toho osudného dňa nemôže spať: „Toho dňa som umrela i ja, namiesto Olivery a deväťročnej netere Julijany ma v zničenom Murine privítal krvavý kameň, na ktorom boli ešte stopy ich vlasov.“

Okrem Olivery Maksimovičovej (1986) a Julijany Brdarovej (1989) zahynul v ten deň aj Miroslav Knežević (1985), všetko nevinné deti, a ďalší traja občania obce. Ťažko zranených bolo sedemdesiat občanov. Obetiam agresie rodiny a spoluobčania postavili v obci malý pamätník, ktorý je tichou výčitkou zodpovedným za vraždenie nevinných a zároveň otázkou prečo? Otázka: Prečo? sa vinie ako leitmotív dokumentárnym filmom s rovnomeným názvom. Autorky – srbská a americká novinárka – si v ňom kladú túto otázku aj pri ďalších podobných prípadoch, ako bola tragédia v Murine. Prečo muselo 12. apríla 1999 zomrieť pätnásť cestujúcich (a štyridsaťštyri bolo zranených) pri zásahu rakiet vypálených z lietadla NATO na vlak prechádzajúci cez most v Grdeličkej tiesňave? Prečo muselo 27. apríla 1999 zomrieť dvadsať civilov (z toho dvanásť detí) v Surdulici? Prečo musela 19. apríla 1999 zomrieť najmladšia obeť bombardovania, len trojročná Milica Rakićová z Batajnice? Prečo muselo 1. mája 1999 zomrieť štyridsaťsedem cestujúcich (šestnásť zranených) v autobuse „Djakovicaprevoza“. Prečo bol 7. mája 1999 bombardovaný Niš, kde zahynulo štrnásť a bolo zranených sedemdesiat civilistov? A tak by sme mohli pokračovať ďalej. Prečo museli zahynúť nevinné deti? Prečo, Prečo...? Je to už pätnásť rokov, čo si tieto otázky kladú nielen pozostalí obetí, ale aj srbský národ a celý civilizovaný svet. Odpovedí od zodpovedných sa zatiaľ nikto nedočkal a zrejme sa ani nedočká. Súčasná svetská (západná) spravodlivosť má svoje kritériá a svoj meter – dvojaký.

POZNÁMKA

V nedeľu 16. marca 2014 sa v Srbsku konali v poradí desiate parlamentné voľby od zavedenia pluralitného politického systému a prvých pluralitných volieb v roku 1990. Uplynulých dvadsaťštyri rokov prinieslo pre Srbsko i celý región západného Balkánu mnohé politické i spoločenské turbulencie, rozpad a drobenie Juhoslávie, sprevádzané vojnovými konfliktami, pád hospodárstva a ekonomického štandardu občanov.

Čo ukázali predčasné voľby v Srbsku 2014

„Bager revolúcia“ a jej deti

Martin JARINKOVIČ – Foto: archív SNN

O komplikovanosti uplynulého obdobia v Srbsku svedčí aj tá skutočnosť, že z desiatich doteraz uskutočnených parlamentných volieb až šesť bolo predčasných. Za najdôležitejší medzník vyššie dvadsaťročného politického vývoja Srbska je považovaný štátny prevrat – ľudovo nazývaný „bager revolúcia“, uskutočnený 5. októbra 2000, ktorým bol odstránený režim Slobodana Miloševića. Milošević už nemožno mocensky ustáť mimoriadne vyhrotenej situácii, ktorá nastala po devastácii vtedajšej Juhoslávie bombardovaním sil NATO. Nespokojnosť doma i tlak zvonku priviedol v októbri 2000 k moci opozičné sily, združené do pestrého konglomerátu zvaného DOS – Demokratická opozícia Srbska, ktoré nasledujúcich štrnásť rokov predstavovali hlavný politický prúd srbskej politickej scény. Postupom času došlo aj v tomto prúde k štiepeniu a k vzájomným konfliktom a neskôr k prirodzenej erózii.

■ SPOJENECTVÁ Z ROZUMU

Už prezidentské voľby a parlamentné voľby v roku 2012, v ktorých zvíťazil predseda Srbskej pokrokovej strany Tomislav Nikolić a jeho strana, signalizovali, že na politickej scéne pomaly nastávajú posuny. Víťazstvo Srbskej pokrokovej strany, ktorá vznikla odštiepením zo Srbskej radikálnej strany Vojislava Šešelja, bolo vtedy ešte len krehké a aby ho strana mohla zúročiť aj účasťou vo vláde, potrebovala na svoju stranu získať koalíčných partnerov. Podarilo sa jej to excelentným ťahom, keď víťaz volieb ponúkol premiérske kreslo predsedovi koalície okolo Socialistickej strany Srbska – Ivičovi Dačićovi. Socialistická strana Srbska (strana niekdajšieho juhoslovanského i srbského lídra S. Miloševića, neskôr paradoxne koalíčný partner demokratických vlád) neodolala tejto nevšednej ponuke a vznikla neočakávaná vládna koalícia „z rozumu“, ku ktorej sa ešte pripojili Zjednotené regióny Srbska Mladjana Dinkića a niekoľko ďalších menších subjektov. Nová vláda nastúpila razantne s programom boja proti korupcii a proklamovanou snahou o ekonomickú revitalizáciu krajiny. Na úkor národnoštátnych záujmov podpísala brusselskú dohodu o normalizácii vzťahov s Kosovom, čím nastúpila Bruselom naprojektovanú cestu k postupnej výmene Kosova za členstvo v Európskej únii.

■ ÚSPEŠNÉ KALKULÁCIE

Srbi unavení a frustrovaní dlhodobou ťažkou ekonomickou i finančnou situáciou prijali kroky vlády pozitívne. Prieskumy verejnej mienky poukazovali na stále sa zvyšujúcu popularitu Srbskej pokrokovej strany a jej lídra Aleksandra Vučića. Vučić chcel tento trend plne využiť na posilnenie svojho postavenia. Preto presadil na 16. marca 2014 nové parlamentné voľby a tie dali za pravdu jeho kalkuláciám. Koalícia okolo Srbskej pokrokovej strany vo voľbách jednoznačne zvíťazila so 48,34 percenta získaných hlasov. Do Národnej skupštiny (parlamentu) sa ešte dostala koalícia okolo Socialistickej strany Srbska s 13,52 percenta, Demokratická strana (ideologický dedič revolúcie z 5. októbra 2000) so 6,04 percenta a odštiepenec od Demokratickej strany – Nová demokratická strana niekdajšieho prezidenta Borisa Tadića, s 5,71 percenta. V parlamente bude ešte zastúpená maďarská, bosniacka a albánska menšina.

Prekvapením volieb bol výsledok Demokratickej strany Srbska Vojislava Koštunicu, ktorá sa po prvý raz od revolúcie nedostala do parlamentu, i celkový neúspech národno-konzervatívneho tábora, kam by sme mohli okrem DSS zaradiť aj Hnutie Dveri a koalíciu Srbskej radikálnej strany – Hnutie srbský Obraz a Hnutia Naši. Z parlamentu vypadli aj strany z liberálneho spektra: Zjednotené regióny Srbska a radikálna až extrémna proeurópska sila predstavovaná Liberálno-demokratickou stranou v čele Čedomirom Jovanovićom, ktorý svoj negatívny vzťah k národnoštátnym záujmom vyjadroval konštantne v kosovskej otázke, no najviac zarezonoval jeho výrok o Republike srbskej v Bosne a Hercegovine, ktorú nazval „genocídnym výtvorom“.

Budúci premiér Aleksandar Vučić po zverejnení predbežných výsledkov pred zahraničnými novinármi vyhlásil, že nová vláda sa zamera na realizáciu reforiem, boj proti korupcii a nezamestnanosti. Avizoval privatizáciu neefektívnych štátnych podnikov a pokračovanie na európskej ceste Srbska. Nová vláda by podľa neho mala byť sformovaná najneskôr do 1. mája 2014. Ako sa ukazuje, nič nestojí v ceste tomu, aby sa Srbsko poslušne zaradilo do „pelotónu“ ostatných „východoeurópskych“ národov a absolvovalo cestu, ktorú poznáme z vlastnej skúsenosti.

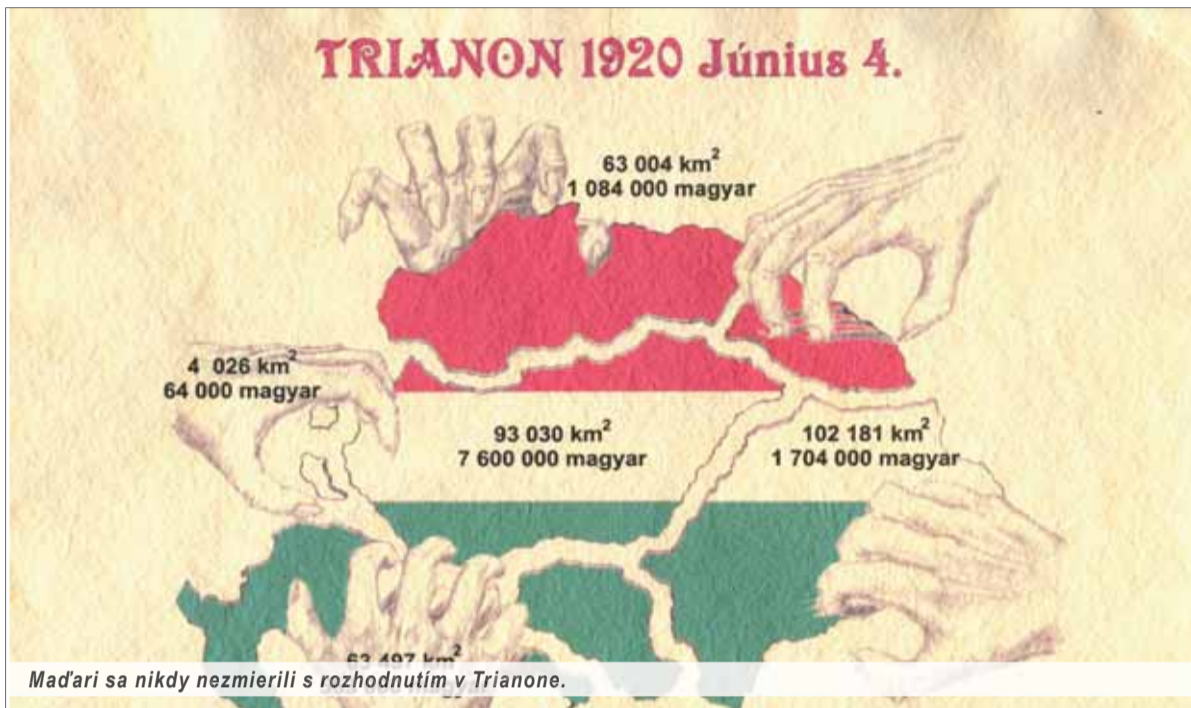

Dlhodobé koncepty maďarskej politiky voči okolitým susedom Nič dobré sa nenaučili, na zlé nezabudli

Roman MICHELKO – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Pri analýze súčasnej politickej situácie v Maďarsku si musíme uvedomiť, že jeho politika pracuje s dlhodobými konceptmi. A musíme pritom konštatovať, že minimálne dvakrát bola táto koncepcia úspešná. Práve prvá a druhá Viedenská arbitráž sú z maďarského pohľadu jasné pozitívne zmeny ich výše deväťdesiatročného úsilia o revíziu Trianonu. Zásadná téza, z ktorej musíme vychádzať, je, že značná časť maďarskej politickej reprezentácie dodnes neprijala ako nemenný fakt skutočnosť, že dohodové mocnosti v roku 1920 definitívne vyriešili problém porazeného mnohonárodného Uhorska.

Uhorsko totiž svojou šovinistickou politikou likvidovalo práva svojich národností, čím dlhodobo generovalo vnútorné napätia a pôsobilo ako dlhodobý destabilizujúci faktor v strednej Európe. Toto trianonské usporiadanie bolo po druhej svetovej vojne ďalej potvrdené víťaznými mocnosťami Parížskou mierovou zmluvou v roku 1947, ako aj Záverečným aktom KBSE v Helsinkách v roku 1975. Ten potvrdil povojnové usporiadanie Európy. Bohužiaľ, ako vieme, jednostranné vyhlásenie nezávislosti Kosova de facto spochybnilo platnosť helsinského Záverečného aktu a nepriamo podporilo aktivity najradikálnejších šovinistických síl v krajinách, v ktorých revizionistické snahy majú svojich relevantných politických predstaviteľov.

■ SERIÁL EXTRÉMIZMU

V čase Viedenskej arbitráže Maďarsko získalo pod kontrolu zmiešané územie južného Slovenska. Násilná maďarizácia, brutálne násilné excesy (strelba v Šuranoch po polnočnej omši v roku 1938) a následne Malá vojna v marci 1939 dokázali len to, že maďarskí politici sa za dvadsať rokov nič dobré nenaučili a nič zlé nezabudli. Na druhej strane veľmi správna politika reciprocitu, ktorú vtedy uplatňovala slovenská vláda voči Maďarsku, zabránila ďalším a ešte väčším excesom, takže negatívny potenciál maďarskej politiky sa nenaplnil v miere, ako si to predstavovali niektorí jej extrémni exponenti.

V čase do roku 1989 boli slovensko-maďarské vzťahy determinované ideológiou proletárskeho internacionizmu, čo síce zmrazilo niektoré politické resentimenty, ale ako sa ukázalo, nevytesnilo ich zo spoločenského vedomia maďarskej spoločnosti. Aktivity Miklósa Duraya (ako disident) alebo maďarského spisovateľa Istvána Csürku, najskôr podpredsedu vládneho MDF a ešte neskôr predsedu extrémistickej Strany maďarskej spravodlivosti a života, dokazovali, že trianonská trauma je stále prítomná a revizionistický rozmer maďarskej politiky je aj naďalej latentne prítomný v maďarskej politike. Nakoniec, likvidácia menšinových škôl v šesťdesiatych rokoch v Maďarsku znamenala de facto likvidáciu všetkých nemaďarských menšín, čím Maďarsko svoj problém s menšinami vyriešilo.

■ TRIANONSKÝ KOMPLEX

Trianonský resentiment sa v maďarskej politike začal naplno preja-

vovať už tesne po prvých slobodných voľbách v roku 1990. Vtedajší maďarský premiér József Antall vyhlásil a neskôr zopakoval, že chce byť premiérom všetkých pätnásť miliónov Maďarov. To isté zopakoval jeho nástupca z Fideszu Viktor Orbán. Samozrejme, otvorene revizionistická politika bola v deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia na medzinárodnej scéne neakceptovateľná, preto prešla maďarská politická reprezentácia na nový model dosiahnutia toho istého, teda reálnej integrácie maďarského obyvateľstva. To sa malo dosiahnuť vytvorením autonómie – najprv kultúrnej a školskej, neskôr aj územnej. Nakoniec sa na základe samourčovacieho práva mali tieto entity integrovať k materskému štátu.

Podme však k chronológii slovensko-maďarských politických sporov. Prvý bol jazykový zákon v roku 1990, ktorý sa pokúšala presadiť Matica slovenská. Jeho podstatou bolo, aby sa slovenský jazyk v úradnom styku používal na celom území Slovenska – bez výnimky! Za vzor usporiadania slovensko-maďarských vzťahov sa nám dávala autonómia nemeckej menšiny v severnom Taliansku, resp. švédskej menšiny vo Fínsku. Naopak, maďarské politické stany podmieňovali zmrazenie svojich autonomistických snáh účasťou na moci.

■ MAĎARSKÁ ŽUPA

Pri spore o územnosprávne členenie Slovenska treba zdôrazniť, že prvý návrh SMK počítal s vytvorením „maďarskej župy“, ktorá takmer dokonale kopírovala zabrané územie po Viedenskej arbitráži, s výnimkou severnej časti Zemplína, kde, ako vieme, vždy žili a žijú len Rusíni, ale nikaj Maďari. Z tohto pohľadu bol zápas o Komárňanskú župu (teda župu, kde by mala SMK istého župana) už len ústupom z pôvodných pozícií.

Vráťme sa však k realite života na zmiešaných územiach. Čo teda maďarskej národnostnej menšine chýba? Z národných práv celkom iste nič a tu sa dostávame k dvom koncepciám maďarskej politiky voči svojim „potrianonským“ menšinám. Prvá, nazvime ju umiernená frakcia maďarskej politickej reprezentácie, sa usiluje zastaviť veľmi pozvoľnú, a zdôrazňujem, prirodzenú asimiláciu maďarskej menšiny. Preto sa priam systémovým spôsobom snažia držať svoju menšinu v uzavretom menšinovom gete a akokoľvek snaha o vystúpenie z tohto geta je tvrdo sankciono-

vaná. Priam čítankovým príkladom je maďarský politológ, politik a diplomat Kálmán Petőcz. Ten bol vyškrtnutý zo zvoliteľného miesta kandidátky len preto, že žije v zmiešanom manželstve a dovolil si dať svoje dieťa do slovenskej školy. Druhý radikálny model maďarskej menšinovej politiky vychádza z toho, že ak občania žijú úplne akoby v Maďarsku – majú vlastné školstvo od materských škôl až po univerzitu, vlastnú menštinovú tlač, kultúrne spolky, chodia pracovať cez hranice do Maďarska, počúvajú maďarský rozhlas a pozerajú maďarskú televíziu, nakoniec pre nich vyvstáva otázka, prečo teda platia dane v Slovenskej republike? Maďarskí politici im po veľmi nebezpečnom precedense Kosova vsugerujú, že majú rovnako ako kosovskí Albánci právo uplatniť si svoje samourčovacie právo. Takýto model riešenia je však reálny len pri náhlom a zásadnom oslabení medzinárodného postavenia Slovenska, a, naopak, pri veľkom medzinárodnom vzostupe Maďarska. Akútne nebezpečné by to bolo, ak by sa Slovensko dostalo do nemilosti veľmoci a Maďarsko by toto jeho postavenie v maximálnej miere využilo. Tak ako sa to stalo v roku 1938 alebo v Srbsku na sklonku deväťdesiatych rokov, čo využili kosovskí Albánci.

■ ĎALŠIE VARIANTY

Maďarská diplomacia však pracuje s dlhodobými koncepciami a s rozpracovaním rôznych variantov. Ďalším variantom na reálnu integráciu maďarského obyvateľstva do maďarského politického národa bol návrh krajanského zákona. V roku 2000 Orbánov štátny tajomník rezortu diplomacie Z. Németh vyhlásil, že „nejestvuje menšinová trauma, ale celé Maďarsko má traumu Trianonu“. V tejto súvislosti vyslovil nádej, že práve „Slovensko by mohlo byť precedensom riešenia – spájanie maďarského národa ponad hranice vytváraním inštitucionálnych a právnych väzieb medzi Maďarskom a Maďarmi, ktorí sú občanmi susedných štátov“.

Ďalší Orbánov štátny tajomník A. Várhegy už v roku 2001 potvrdil, že cieľom maďarskej zahraničnej politiky je národná integrácia: „Tento proces sa zavŕši, keď každý maďarský občan, ktorý žije mimo Karpatskej kotliny – rozumej mimo Maďarska – dostane štátne občianstvo Maďarskej republiky a s tým súvisiace volebné právo v Maďarsku. Toto úsi-

lie zavŕši premiér Orbán, keď vyhlásil: „... dnes je celá národná politika o budovaní pätnásťmiliónového inštitucionalizovaného spoločenstva, čo znamená, že každý Maďar, ak chce, dostane sa do inštitucionalizovaného osobného vzťahu s maďarským štátom.“ Ako vieme, tento koncept pred asi desiatimi rokmi nevyšiel len preto, že referendum o krajanskom zákone pre zahraničných Maďarov bolo pre nízku účasť voličov neplatné.

Dlhodobý cieľ maďarskej politiky však ostáva vždy rovnaký. Cieľom je, aby príslušníci slovenskej či rumunskej menšiny mohli o maďarských hospodárskych či zahraničnopolitických stratégiách spolurozhodovať s maďarským občianskym preukazom vo vrecku. V tomto svetle je Fórum maďarských poslancov Karpatskej kotliny len logickým pokračovaním dlhodobej a premyslenej stratégie zjednocovania maďarského národa ponad hranice Maďarska, čo vzbudzuje na Slovensku, kde sú ešte veľmi živé spomienky na Viedenskú arbitráž, najvyššiu ostrážitosť a priam nabáda na hľadanie účinnej politickej stratégie na elimináciu takejto politiky.

■ PONAD HRANICE

Od skrachovaného pokusu krajanským zákonom spojiť maďarský národ ponad hranice, prešlo Maďarsko obrovskou politickou polarizáciou. Predovšetkým druhá Gyurcsánynova vláda čelila bezprecedentným útokom Viktora Orbána. Aj zásluhou takejto politiky je však dnes postavenie Maďarska na medzinárodnej politickej scéne najslabšie za posledných dvadsať rokov. Maďarsko je dnes páriom Európy. Je v hlbokoj ekonomickej kríze, je viac či menej nútené prijímať diktát MMF a medzinárodných veriteľov, je zmietané hlbokými vnútornými rozpormi, jeho politický systém je krajne polarizovaný a asi ako v nijakej inej európskej krajine sa tam darí politickým extrémistom.

Je jasné, že svoje vnútorné problémy si Orbán rieši provokovaním susedov – na medzinárodnej scéne však pre tieto praktiky nezískal nijaké pochopenie. Treba si uvedomiť, že žijeme v čase, keď je maďarský premiér vypísaný na pôde Európskeho parlamentu, keď maďarskí europoslanci (z Jobbiku) chodia na jeho zasadanie v gardistickej uniforme a keď ich neoprávnené požiadavky nijaká relevantná medzinárodná politická sila nepodporuje. Naopak, zúfalstvo, v akom sa dnes maďarská vláda nachádza, ilustruje absolútne hanebné prepustenie azerbajdžanského vraha, na ktoré musela maďarská vláda pristúpiť, keďže Azerbajdžan jej za takýchto okolností bol ochotný kúpiť štátne dlhopisy vo výške tri miliardy dolárov.

Slovenská vláda musí na maďarské provokácie typu dvojité občianstvo či zasadanie výboru maďarského parlamentu v Komárne bezodkladne reagovať. Mimochodom, slovenský zákon zabraňujúci dvojitému občianstvu, ktorý je dnes platný (a ktorý automaticky zbavuje slovenského občianstva každého, kto nadobudne maďarské), je veľmi účinnou hrádzuou proti tejto provokácii. Otázne je, prečo sa zdá, akoby bolo Slovensko v boji proti takýmto provokáciám maďarskej vlády osamotené. Čakať podporu od Rumunska nie je možné, keďže Rumuni niečo podob-

né robia Moldavcom. Nakoniec, podobnú politiku robí aj Rusko v Podnestersku, ale aj v Abcházsku či v Južnom Osetsku a pokúšali sa ju presadiť aj na Kryme. Model je jasný. Čo najväčšej mase obyvateľstva rozdať svoje pasy a potom ich pri prípadnom zásahu centrálnej vlády pri obnove celistvosti ich domovského štátu chrániť politickou či dokonca vojenskou silou ako svojich občanov.

Áno, s takýmto modelom sa určite ráta, druhá vec je, že dnes pre takéto plány Maďarsko určite na pôde Európy nenájde podporu. Pri hľadaní spojencov proti takejto politike sa dnes, bohužiaľ, nemôžeme oprieť ani o Srbsko. Ako vieme, je to krajina, ktorá má ambície vstúpiť do Európskej únie, a tak si nemôže dovoliť otvorený konflikt s členskými štátmi Európskej únie.

■ ČAKANIE NA SLABOSŤ

Pre budúcnosť však musíme byť ostrážiti a pripravení. Dnes je postavenie Slovenska v európskych, ale aj vo svetových politických štruktúrach oveľa silnejšie, než je aktuálne postavenie Maďarska, akútne nám teda nič nehrozí. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska však musíme byť pripravení, že maďarská politika vždy využije a zneužije naše medzinárodnopolitické oslabenia a pokúsi sa obrovským nátlakom a s pomocou regionálnych veľmoci, medzinárodnou arbitrážou alebo niečím podobným zvrátiť súčasný stav. Bohužiaľ, veľmi nešťastný precedens Kosova jej v tom veľmi nahráva.

Našími prirodzenými spojencami sú krajiny, ktoré majú na svojom území problém s podobnými iredentistickými silami. Sú to najmä štáty, ktoré neuznali Kosovo – teda Španielsko, Taliansko, Rumunsko a Cyprus. Tieto štáty by mali a mohli sformovať akúsi vnútroeurópsku koalíciu proti podobným snahám. Napokon, podobnú „alianciu“ už neoficiálne buduje aj Maďarsko. Iste nie je náhoda, že nápad rozdávať svoje pasy občanom okolitých štátov už ohlásilo Kosovo, ktoré sa nesporne inšpirovalo v Maďarsku.

Proces secesie krajín je komplikovaný a v medzinárodnom práve nie práve vítaný, keďže ho zväčša sprejeda veľká nestabilita a vzniká pri tom veľké nebezpečenstvo prepuknutia otvoreného a násilného konfliktu. Pri jeho naplňovaní je potrebný súbeh viacerých okolností – potrebná medzinárodná klíma, vhodná a dostatočne silná zámienka, oslabenie obete, a naopak silné medzinárodnopolitické postavenie štátu, ktorý má z podobnej zmeny profitovať. Podobná vlna bola naposledy pred dvadsiatimi rokmi, keď po rozpade ZSSR bolo medzinárodné spoločenstvo pripravené akceptovať vznik nových štátnych subjektov. Nakoniec aj Slovensko je jedným z precedensov tej doby. Dnes viaceré európske krajiny (Belgicko, Španielsko, Taliansko, ale aj Veľká Británia) čelia snahám o secesiu svojho územia. A to, ako sa to nakoniec skončí, predznačí perspektívnosť, resp. neperspektívnosť iredentistických snáh maďarskej politickej garnitúry.

Niet však pochyb, že slovenská politika musí byť na akokoľvek kroky podobného charakteru pripravená a rovnako ako maďarská politika premýšľať v dlhodobých horizontoch a koncepciách.

Početné spevácke súťaže sa menia na šalbu a manipuláciu s divákmi

Zabudnite na hľadanie nových talentov

Alexander GOCZ – Foto: autor

Začalo sa to pomerne optimisticky. Verejnoprávna televízia pod vedením ambiciózneho Richarda Rybníčka s patričnou slávou odštartovala v roku 2005 licencovaný formát – talentovú súťaž pre mladých spevákov Superstar. Na slovenské pomery vypuklo celkom slušné nadšenie, ba miestami až hystéria. No ruku na srdce. Kto si už dnes spomenie na mená ako Katka Koščová, Martina Schindlerová či Tomáš Bezdeda? Len prvá z menovaných sa popri materských povinnostiach venuje koncepcie spevu a hudbe, pričom vo svojom žánri, zľahka ovplyvnenom baladou, šansónom či folkom, je dobrá, aj keď ju rádiá v podstate ignorujú.

Sima Martausová, Cena ZAI 2013 aj bez účasti na komerčných súťažiach.

Lákavého sústa s názvom Superstar sa potom zmocnila úspešná komerčná televízia. Medzitým sa Tomáš Bezdeda stal známy najmä ako partner vychytenej moderátorky a na jeho koncert v Banskej Bystrici núkali zúfali usporiadatelia dva lístky za cenu jedného. Aj ambiciózna Martina Šindlerová, pardon, Schindlerová, bola viac známa privátnym životom prepieranom v bulvári ako speváckymi výkonmi.

■ SNY A SKUTOČNOSŤ

Pôvodná myšlienka bola v podstate azda celkom ušľachtilá. Objaviť mladé spevácke talenty a obohatiť tak slovenskú hudobnú scénu, ktorá sa bežnému poslucháčovi, zvyknutému na produkciu verejnoprávneho rádia, zdala tak trochu zatuchnutá. Komerčné rádiá pre zmenu našu produkciu takmer úplne ignorovali. Náhle tu bola spevácka súťaž a došlo k efektu, aký sa objavil neskôr po prvých sériách tanečných šou. Hlasoví pedagógovia mali náhle plné triedy žiakov, podobne ako neskôr tanečné štúdiá. Média skrátka dokážu vyprovokovať aj pomerne nedivnú

mladú generáciu, odchovanú vedením za počítačovú klávesnicou. Čo bolo však najdôležitejšie, sypali sa peniažky. Reklamné bloky, v komerčných médiách na rozdiel od verejnoprávnej televízie nijako neobmedzované, neustále narastali. Ľudia zúriavo diskutovali, posielali SMS správy a mobilní operátori si súčali dlane. Lenže slovenský hudobný rybník sa ukázal k novým hlasom neprajný. Jednoducho, starý vzorec skladajúci sa z koncertov od garáží cez malé kluby až po väčšie podujatia, a to všetko v horizonte niekoľkých rokov driny, skúšok, omylov a úspechov, sa ukázal jediný platný.

■ ČO S TÝMI HLASMI

Napokon si milovníci hudby plní očakávania užili skôr mimohudobné atrakcie. Obnažovanie sa na verejnosti, alkoholové excesy a občas s tým spojené automobilové nehody. Samozrejmosťou boli výmeny partnerov a bulvár mal o čom písať. Len renesancia populárnej hudby sa akosi nekonalala. Nové tváre, ktoré sa na hudobnej scéne objavili a voľačo nové a kvalitné aj priniesli, sa podobným šou celkom rozumne vyhli širokým oblúkom. Vo vzduchu ostala visieť otázka, čo s mladými ľuďmi, ktorých ambície umelo nafúkla televízna a bulvárná mašinéria, aby ich potom s bohorovnou ľahostajnosťou vymenila za nový „spevácky tovar“. Samozrejme, že ešte predtým ich zamotala do právnických kľučiek zmlúv, ktoré z nich urobili bábky viac či menej snaživo skackajúce po autogramiádach a rôznych komerčných akciách, bez možnosti hneď zahorúca skúsiť ísť vlastnou cestou. Tí skutočne najhúževnatejší

napokon skončili aspoň ako vítané posily rôznych muzikálov, ktoré im dávajú aspoň akú-takú šancu živiť sa tenkým speváckym chlebičkom.

■ VYČERPANÝ MODEL

Pôvodná idea oslíka Superstar, z ktorého po potrasení padajú peniaze, sa napokon vyčerpala. Manažéri dali hlavy dokopy a objavili Ameriku. Väčší trh je výnosnejší. Slováci počávajú českú hudbu a Česi občas slovenskú, tak prečo nespojiť obe krajiny. Vznikli čudné súťaže typu Česko Slovensko má talent (áno, aj tam sa okrem tanca či žonglovania spievalo), a samozrejme Hlas Česko Slovenska. To, že na viacerých internetových adresách som našiel tvar „Československo“ ma už takmer neudivuje. Jednoducho som zistil, že ani fanatický milovník televíznej obrazovky mi nevie vymenovať okrem mladučky dievčiny s rýdzo slovenským menom Celeste Buckingham žiadny objav, ktoré tieto kvázi spevácke súťaže priniesli.

K tomuto ošiaľu sa teraz pridružil zasa licenčný formát X Factor. A tu sa začína realizačný štáb naplno odkopávať. Jeden z kompetentných to povedal takmer na plné ústa. Nie je najdôležitejší spev, ale príbeh daného speváka či speváčky. Tragická rodinná udalosť, týranie, zdravotné postihnutie či najnovšie priznanie sa mladej dámy, že bola znásilnená. Tu sa už vôbec nedá hovoriť o podpore talentov, o hľadaní nových speváckych či muzikantských nádeí. Tu ide iba o cynický, vypočítavý kšeft s emóciami, ktoré sa bystro prepočítavajú na peniaze za reklamný čas.

Encyklopédia podľa M. R. Štefánika

Dušan Podhorský: Štefánikov svet, Veda, BRATISLAVA 2013

KNIHA TÝŽDŇA

Podtitul knihy nám približuje jej obsah: Cesty priestorom a časom po stopách Milana Rastislava Štefánika. Autor úvodu ju obrazne nazval tak, ako znie titul tejto malej recenzie: Encyklopédia podľa Štefánika. Obe tieto vety výstižne a stručne charakterizujú obsah mimoriadne obsažnej a navyše aj príťažlivo napísanej knihy, za ktorou určite radi siahnu obdivovatelia nášho národného hrdinu, bez ohľadu na ich generáciu príslušnosť.

Priznajme si, že vzhľadom na okolnosti málo poznáme z bohatého a tvorivého života jedného z tvorcov našej národnej a štátnej renesancie. A hoci ešte k vlastnej demokratickej štátnosti viedla sedemdesiatpäťročná kľukatá cesta, na jej reálnom začiatku bola práve plodná, obetavá a neuveriteľne aktívna postava Dr. M. R. Štefánika. Autor knihy – vedec, meteorológ, diplomat a cestovateľ prof. Podhorský – mal od mlada zvláštne predsavzatie precestovať svet po Štefánikových stopách. Praha, Paríž, Petrohrad, New York, západné pobrežie Ameriky, Rím, Miláno, nekonečná sibírska trajektória, step a horstvá Strednej Ázie, Tichomorské ostrovy, Ekvádor, severná Afrika, Mont Blanc... Z bohatstva naštudovanej literatúry, zo spomienok osobností a z vlastného poznania skladá mozaiku unikátneho dobrodružstva krehkého, ale vôľou veľmi silného muža. Zároveň nám priam encyklopedicky približuje udalosti tých čias, aj faktografiu a charakteristiku území, miest a osobností, s ktorými sa Štefánik stýkal, v presnej väzbe s dejnými udalosťami. Pohyb s desaťtisícami česko – slovenských legionárov, ktorých prepravuje vlakmi po transsibírskej magistrále z pekla občianskej vojny v Rusku do tichomorských prístavov na ázijskom Ďalekom východe a loďami priam okolo sveta do Európy, to sa číta ako napínavý román. Šírka autorovho poznania, osobné zážitky na miestach pobytu MRŠ, portréty svetových osobností, s ktorými mladý vedec spolupracoval, dobové krajinné obrázky a súčasná charakteristika tých miest, v ktorých konal svoje astronomické pozorovania a meteorologické výskumy, autenticnosť autorových zážitkov – to dovedna vytvára vzácnosť aj zaujímavosť diela.

Ján KOKAVEC

MEDAILÓN

Ak sa v človeku spojí hlboká viera, pokora, túžba pomáhať bližným a dar slova, spoločenstvo získa nevednú osobnosť a mravnú autoritu. Tak to bolo aj v prípade známeho slovenského kňaza, jezuitu spisovateľa a kazateľa, pátra Šebastiána Laba.

Páter Šebastián Labo bilancuje

Šebastián Labo sa narodil 19. júna 1931 vo Valaskej Belej. Študoval na slávnom slovenskom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, kde v roku 1951 zmaturoval. Na Slovenskej univerzite v Bratislave študoval archívniectvo a historické vedy. Keď v ňom dozrela túžba stať sa kňazom, pre jej splnenie musel emigrovať. Vycestoval cez Sovietsky zväz, čím vtedajších mocipánov značne zmiatol. V jeseň v roku 1963 sa vylodil v sicílskom Palerme. V Ríme na Pápežskej Lateránskej univerzite študoval filozofiu a teológiu a 1. marca 1969 ho biskup Pavol Hnilica SJ vysvätil za kňaza. Mladý a plný elánu potom vstúpil k jezuitom a stal sa blízkym spolupracovníkom biskupa P. Hnilicu. V roku 1971 v nemeckom Koblenzi začal vydávať časopis Pro fratribus – Stimme der schweigenden Kirche. Na literárnom poli sa stal známym svojou knihou Zabijem pastiera, ktorá vyšla najprv po nemecky (Das Attentat auf dem Papst) v roku 1982 a potom neskôr aj v ďalších siedmich jazykoch. Popri vyše tridsaťročnej redaktorskej práci a rozsiahlej kazateľskej činnosti v Nemecku, Rakúsku, Taliansku, vo Švajčiarsku a v Luxembursku, kde sa prihovril bežným miliónu veriacich, je autorom dvadsiatky kníh, najmä o apoštolských cestách pápežov Jána Pavla II. a Benedikta XVI. Je čestným doktorom Trnavskej univerzity a laureátom štátneho vyznamenania Pribinov križ, ktoré mu udelil prezident Ivan Gašparovič.

Páter Šebastián Labo SJ v súčasnosti žije v Ivanke pri Dunaji v Senioráte Spoločnosti Ježišovej. Prvého marca oslávil štyridsiate piate výročie svojej kňazskej vysviacky. Do ďalších rokov života mu želáme veľa Božieho požehnanja, zdravia a inšpirácie.

Ján KOŠIAR

HUMORESKA

Sme najzábudlivejšia krajina na svete. Stále niečo hľadáme. Stratili sme Superstar. Ani neviem, kde sa podeli hviezdy na jedno použitie. Potom sa nehľadalo, lebo v ďalšej pátračnej relácii Markízy sa tvrdilo, že „Slovensko má talent“. Ozaj, hovorí vám niečo meno Sýkora? Nie? A predstavte si, že minulý rok s veľkou slávou vyhral tento spevák s chybou reči práve túto súťaž. Kde je dnes Sýkora?

Keďže sami nevládzeme, televízia JOJ sa obrátila na veľkého amerického brata. S jeho pomocou hľadá v X Factore. Zmátožení diváci zase

odušu esemeskujú a lejú euríčka tým, ktorí vedia, že podobné programy slúžia len a len na zárobok pre vyvolených. Dokonca toto gamblerstvo preskočilo do zvieracej ríše. Minule som hľadal mobil. Všimol som si, že môj pes je podozrivo ticho. Pustil

Môj priateľ zo Záhoria mi napísal o ešte šokujúcejšom prípade. Kdesi v Bohom zabudnutej útulnej kuchyni na Záhorí sa odohráva dialóg: „Maro, dalas Mušine?“ – „A co, smskuvala, že sce žrat?“ – „Né, ale očúvaj, jak kvičí! Jak besná!“ – „Ná, idz

ona sa ho ani nedotkla. „Očuj, co blavúňaš, jak kebys mala zhebnut? Ty blékavica, nač sme kupovali ten mobil? Nevíš, že máš enem poslat esmesku a gazda donde?“ Veľká prasnica sklopila zahanbene oči a začala rozpačito hrabať v hnoji prednou papr-

jej zatál svoj.“ – „Nemôžem, ide X faktór. Z čeho budem dávať hlasy?“ Gazda odovzdane vzdychol, zobral zo sekretára svoj mobil a vyšiel von. Otvoril dvere svinčička a zavesil Mušine na krk mobil. Prasníci sa zaleskli oči. Lahla si do kúta na chrbát a do predných paprčiek chytila mobil. O dušu prasaci behala raz zadnými, raz prednými paprčkami po klávesnici mobilu. Mušina posielala SMS správy do X Factoru. Aj keď nemala vo svinčiku televízor, predsa poznala číslo, kam mala správy posielat. To len dokazuje, že prasiatka sú mimoriadne inteligentné zvieratká. Nemusia sa ani pozerat na tie rôzne somariny. Nechávejú ich nám ľudom.

Milan ZEMO

Ako Mušina posielala hlasy do X Factoru

si televízor – ako vždy, keď ide X Factor. Mobil bruškom zaľahol a keď som sa nepozeral, šup labkou na klávesnicu a ako esemeskoval, tak esemeskoval. Dával hlasy nejakému zavijajúcemu strapatému rockerovi, ktorý by mu ako z oka vypadol. Pochopil som ho, srdcu nerozkážeš.

kuknúť! Já nemôžem, o chvíľu idze X faktór.“ Statný gazda sa vybral k svinčičku, teda prasaciemu chlievu. Dnu svinčila, teda po prasiatkovsky zavijala od hladu, ako keby ju z kože drali, stodvadsaťkilogramová prasnica Mušina s mobilom zaveseným na krku. Dal jej žrdlo, ale

čkou. „A úfam že si, ty sviňo jedna, zaseky preondzila kredit? A kemus smskuvala, ty strašalák?“ Gazda na Záhorí sa vrátil zo svinčička. „Ná, co je?“ – „Ná, co by bylo, ništ. Nemá kredit, sviňa jedna!“ – „Ná, tak jej ho nabi!“ – „Tebe nabijem, až sa vykobálaš! Co kradnem? Poščaj

MEDAILÓN

Naša história je plná dlhodobou tabuizovaných významných osobností. K takým patrí aj vynikajúci publicista, novinár a historik Konštantín Čulen. Narodil sa 26. februára 1904 v Brodskom na Záhorí a umrel v exile 7. apríla 1964 v New Yorku. Od detstva prežíval pohnutý život, plný nečakaných obrátok. Vystriedal viacero zamestnaní, bol novinárom a viackrát aj redaktorom, ale najmä brilantným publicistom s osobitným zreteľom na faktografickú výpovednosť a presnosť svojich diel.

Brilantný publicista

Do roku 1938 vydal K. Čulen sedem knižných titulov, z nich historiograficky a politologicky je najcennejšia kniha *Roky slovenských nádejí a sklamaní* (1932). Aktivne sa zapájal aj do politiky a za prvej ČSR bol jedným z najvýznamnejších slovenských autonomistov. V roku 1938 bol zvolený za poslanca Slovenského snemu a v januári 1939 nastúpil do funkcie kultúrneho atašé na veľvyslanectve Č-SR vo Washingtone. Po rozpade republiky sa vrátil na Slovensko, bol tlačovým šéfom pri predsedníctve vlády SR a od marca 1940 viedol Úrad propagandy. Po Salzburgskom diktáte však musel tento post opustiť a hoci mal zakázané aj publikovať, až do konca vojny sa živil najmä publicistickou a spisovateľskou prácou. V rokoch 1939 – 1945 mu vyšlo šesť historicko-faktografických diel, z ktorých azda najvýznamnejšie je dielo *Česi a Slováci v štátnych službách Č-SR* (1944), v ktorom na základe oficiálnych pražských štatistických dokumentov, že podiel Slovákov v štátnych službách „spoločného štátu“ zostal aj po dvadsiatich rokoch jeho existencie na hanebnej úrovni jedného až troch percent, a to aj v takých profesiách, v ktorých mohlo Slovensko poskytnúť dostatok uchádzačov už pred vznikom Česko-Slovenska. V marci 1945 odišiel Čulen s rodinou do Rakúska, rok prežili v amerických koncentračných táboroch a po prepustení odišli najprv do Ríma, neskôr do Kanady a napokon v roku 1956 do USA. Čulen pritom nikde nezaháľal a usiloval sa pracovať na slovenskej roli dedičnej všade podľa možnosti. V Kanade bol redaktorom týždenníka *Kanadský Slovák* a v USA bol štyri roky vedúcim Slovenského ústavu v Clevelande. Za jeho obetavú prácu na národnom poli ho pražská verchuška prenasledovala za všetkých politických režimov doma i v zahraničí. V máji 1948 bol „ľudovým súdom“ odsúdený v neprítomnosti na tridsať rokov väzenia, jeho meno bolo doma prísne tabuizované a zavaleňované hlbokým mlčaním a predĺžené ruky Prahy mu osladzovali život dokonca aj v USA. Aj to bol zrejme jeden z dôvodov, prečo musel Konštantín Čulen posledných päť rokov svojho života prežiť v núdzi a v existenčných problémoch.

Július HANDŽÁRIK

Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomerský na Svetovej výstave vo Viedni

Vlastné zápisky slovenského polyhistora

Pavol M. KUBIŠ – Foto: panoramio.com, archiv SNN

Svojou literatúrou obveseľoval v čase, keď slovenská beletria plnila skôr spasiteľskú funkciu. V pomatičnom období sa však nebál do svojich humoresiek, fejtónov a črt vniesť nefalšovaný humor. Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomerský sa narodil pred sto deväťdesiatimi rokmi 4. marca 1824. V roku 1873 sa vo Viedni uskutočnilo grandiózne podujatie: svetová výstava. Centrálnu výstavisko vybudovali v známom Prátri. Národným dokladom o jeho vzhľade je dodnes zachovaná farebná kameňotlač T. Neumanna (tlačil H. Gerhart).

Gustáv Kazimír ZECHENTER-LASKOMERSKÝ

Náhodne objavený grafický list je o to cennejší, že dnes by sme už márne hľadali nejaký pôvodný katalóg výstavy alebo dokumentárnu fotografiu z tejto udalosti. Spomínaná farebná litografia areálu svetovej výstavy zachytáva ústrednú architektúru výstavniska – smelú konštrukciu rotundy a hlavnú os na ňu z dvoch strán napojeného dlhého koridoru s priečnymi krídlami a s množstvom voľne stojacich pavilónov uprostred parčíkov s vodometmi. Nevenoval by som sa tak obširne opisu tejto scenérie, keby som sa o tomto svetovom fóre nebol náhodou dozvedel zaujímavú informáciu spojenú s osudmi slovenského polyhistora (tak by sa popri Matejovi Belovi mal označiť), ktorého však skôr poznáme iba ako lekára a spisovateľa. Áno, ide o Gustáva Kazimíra Zechentera-Laskomerského, ktorý v lete roku 1873 spolu s manželkou na radu priateľov (po úmrtí svojich troch detí) pobudol dva týždne – aby sa „rozptýlil“ – práve na Svetovej výstave vo Viedni.

■ ÚSMEVNE A Z NADHLADU

A nebol by to Laskomerský, keby svoje zážitky a postrehy z takéhoto veľkolepého podujatia nepoložil na papier. Samozrejme, štýlom jemu vlastným: úsmevným tónom, typickým pre celú jeho literárnu činnosť.

Laskomerský, ako sám priznáva, strávil na výstavisku dennodenne niekoľko hodín, aby sa oboznámil s rozsiahlou dramaturgiou výstavy. Sám udáva, že vystavovateľov bolo

až dvadsaťosem tisíc. O jeho pobyte i dojmach z Prátra som sa dočítal nielen z jeho pera (Zobrané spisy, zv. IV., Bratislava 1962), ale aj z príspevku Júliusa Kálmána (Vlastivedný časopis, 1973, str. 92 až 93). A tak vieme, že návštevnosť výstavy vo Viedni bola taká, že každý deň tu bolo asi štyridsať – až päťdesiat tisíc ľudí, ktorí sa po prehliadke rozchádzali väčšinou do blízkych i vzdialenejších reštaurácií a hotelov. Laskomerský usudzoval, že z výstavy mali veľký úžitok najmä reštauratéri, hostinskí a ďalší majitelia najrozličnejších podnikov, ba aj súkromníci, ktorí v tom čase prenajímali izby. Náš spisovateľ a lekár pripomína, že i on nad každým výdavkom na svetovej výstave uvažoval, lebo neoplýval peniazmi... Ako zo životopisných údajov o Laskomerskom vieme, od svojich pacientov neprijímal odmenu, a teda naozaj mal hlboko do vrecka!

■ PRECHÁDZKA VÝSTAVISKOM

Zážitky návštevníka výstavy sa začínajú výstupom na galérie ústrednej výstavnej budovy – rotundy. Na jej poschodie dopravoval návštevníkov výťah zariadený „na vzdušný tlak“. (Výťah bol zrejme v podobnom plechovom kryte, ako je výťah do kaviarne Bystrica na Moste SNP v Bratislave – pozn. aut.) Výťahová kabína pripomínala Laskomerskému bankú šachtu v Kremnici. Svoje opisy oživuje vtipnými slovnými vsuvkami, spestruje úsloviami, klasickými citátmi, všetko posudzuje zo sta-

noviska syna svojho ľudu, síce vzdelaného, ale bezpodmienečne demokraticky zmýšľajúceho. Medzi prvými exponátmi ho upúťali výtvarné diela – obrazy, sochy a grafika, veď Laskomerský bol sám aj zručný kresliar a maliar. Zaznačil si, že v šesťdesiatjedenných dňoch bolo vystavených 11 228 umeleckých diel – z Francúzska 1 573, Talianska 625, Ruska 437, Rakúska 869 a Uhorska 210...

V západnej polovici koridoru výstavniska boli expozície Ameriky, Belgicka, Dánska, Francúzska, Holandska, Nemecka, Nórska, Portugalska, Španielska, Švajčiarska, Švédska, Talianska a Veľkej Británie. Vo východnej polovici sa komunikácia začínala prehliadkou rakúskej expozície, najrozmernejšej zo všetkých, čo Laskomerský vysvetľoval tým, že podujatie sa koná na domácej pôde...

V rámci Rakúska prezentovali aj české sklo.

„Pri jeho opise zanecháva slovenské Laskomerského srdce úsmevnosť, akoby ho zvíeralo vedomie, že aj tento národ je odlúčený od najbližších bratov a ani on nemá suverénne práva... (Július Kálmán, Vlastivedný časopis). Laskomerský doslova píše: „Tu najväčšmi padá do očí sklený tovar a menovite... tovar český. Blyštia sa dúhové farby, ligocú sa hrany, rozmanité farby mihajú a zlato sa skvie v rozličnej ornamentike... Brus českého skla je majstrovský, ale ono je (vyrábané) zo surovín, aké nám chýbajú...“

Popri Rakúsko-Uhorsku mali vo východnej časti výstavniska svoje expozície Čína, Japonsko, Rumunsko, Rusko a iné.

■ UHORSKÉ EXPONÁTY

Laskomerského, prirodzene, najväčšmi upúťalo to, čo poslali na výstavu z Uhorska. Veď sa vyznal v mineralógii, geológii, ovládal základy kreslenia a maľby, bol lekár... Vedel teda náležite oceniť nielen výtvarné diela, ale aj ručné práce, výrobky umeleckých remesiel a artefakty ľudovej umeleckej výroby. V uhorskej expozícii našiel vyšívané bohoslužobné rúcha, sprostredkované historikom umenia, banskobystrickým biskupom Arnoldom Ipolyim. Videl tu výrobky štátnej sklénnej hutu na Sihle a výrobky z dielne Štefana Kuchinku z Utekáča, ktoré spisovateľ dôverne poznal. Aj priemyselne výrobky kráľovských erárnych i súkromných železodielní boli hojne zastúpené.

Nás zvlášť zaujímal hrončianske železo, a to kované, ťahané, ťlap-

kané, liate a točené, ako i drobný tovar, napríklad klince. Môžem povedať, že som s uspokojením hľadel na plody našich krajov a na výtvory priemyselnej schopnosti nášho slovenského ľudu. Banický priemysel ide prevažne cez slovenské ruky, potom nasledujú nemecké a rumunské...

Laskomerského pozornosť neušli ani minerály – medený kyz zo Sloviniek, slúďová opuka a sivá vaka zo Španej Doliny.

■ ZÁUJEM O PRÍRODU

O pavilóne, kde vystavovali lesné bohatstvo Uhorska, Laskomerský píše: „Lesné vtáctvo, drevo, semená a všetko, všetko, čo patrí k lesnému hospodáreniu... Ach, veď je to krásna tie naše lesy... Veľké kusy... kláty, stromy, čo sa v pavilóne prirodzeným spôsobom nepomestili, boli uložené okolo pavilónu pod holým nebom. Pekný, velebný to pohľad na veľkánov, prísťahovavších sa stadiaľ od diaľnych, odľahlých dolín, úbočí a krajov, tichých ukrytých grúňov. Kde si ty, kráľ lesov, vyrástol z malilinkého semiačka v osamelom báne tam v lone slovenských Tatier a teraz si priputoval, zoťatý síce, ale vždy velebný na pohľad, sem na svetovú výstavu, obdivovaný svetáckym svetom?!...“

Na jednom kmeni Laskomerský ešte pred prečítaním nápisu spoznal, že pochádza z breznianskych lesov. Neraz na výstave lutoval, že nepredávali aj chýrnu brezniansku bryndzu, lebo – ako zaznamenal – bol presvedčený, že by ňou nebolo pohrdlo ani tých osemdesiatpäť panovníkov, ktorí výstavu navštívili.

Laskomerského bytostný záujem o prírodu podmienil aj v ostatných expozíciách jeho pozornosť k všetkému, čo s ňou súviselo. Ako lekára ho, prirodzene, zaujímal i chirurgia: všade, kde sa s ňou stretol, sledoval jej stav a želel si jej nástroje použiť na prospech vlastných pacientov doma.

■ NÁROČNÁ ÚLOHA

Prehliadka rarít, jedinečností a unikátov, čo štáty sveta poslali na viendenskú výstavu pred vyše sto štyridsiatimi rokmi, postavila Laskomerského pred náročnú úlohu. V strede obrovského civilizačného ruchu celej Európy, ba aj celého sveta vtedy vo Viedni, musel adekvátne tlmočiť svoje premnohé zážitky pohotovo v reči určenej pre vlastných čitateľov.

Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomerský bol rozhladený po vtedajšej rakúsko-uhorskej i svetovej politike, zbehlý vo vedách, najmä v prírodných, a v ďalších početných odvetviach kultúry. Po dvojtyždňovej návšteve Svetovej výstavy vo Viedni tohto spisovateľa realistu viedol ušľachtilý úmysel podeliť sa o dojmy so všetkými, pre ktorých sú jeho črty určené, teda aj s nami, ktorým slúžia dnes ako poučný dobový dokument.

A čo je na týchto Laskomerského postrehoch a poznámkach možno najdôležitejšie, je ten fakt, že v celom rozsahu svojich dojmov z výstavy porovnával všetko so slovenskými pomermi.

Peter JANOŠÍK

Ukrajinci vybojovali boj, ktorý ich vrhol úplne inam, než sami chceli. Bola, či je na Ukrajine až taká chudoba, hrozil hladomor? Boj za chlieb poznáme z Veľkej francúzskej revolúcie aj z Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie. Kam viedli? Prvá k jakobínskej diktatúre a vláde teroru a potom k Napoleonovi, tá druhá k Leninovi, Stalinovi a tiež k vláde teroru. Ukrajina nebola a nie je na tom dobre, ale spomeňme si na Rusko po Jelcinovom rozhodnutí rozpustiť ZSSR, keď za jeho nie veľmi šťastnej vlády hrozila absolútna chudoba a napríklad ruské tehle vyplácali svojich zamestnancov tehlami.

Kyjevský Euromajdan – dačo ukrajinské, alebo iba úlet?

Prišiel razantný Vladimir Putin a Rusko bez revolúcie začalo kvitnúť. Mal, pravda, problémy so všetkými Chodorovskými, platenými Západom, aby destabilizovali putinovskú cestu, no ruský líder to zvládol. Naproti tomu doterajší ukrajinskí politici sa iba ruvali medzi sebou – aj tí, čo rozduchali „oranžovú revolúciu“. Dostatočne sa skompromitovali, aby im národ neveril. Ale bolo treba ešte viac rozohriať horúcu krv. Nestačilo vyčkať do konca volebného obdobia Viktora Janukovyča. Západ videl šancu. K politickému cieľu nikdy nevedie priama cesta, to už povedal náš niekdajší generál, pre-

zident Ludvík Svoboda, keď sa upálil Jan Palach. A masová psychóza, ktorú vyvolala najmä propaganda Západu vidiaceho v Ukrajine ľahkú korisť na posilnenie svojej ekonomiky a v Ukrajincoch nenávisť k všetkému ruskému s cieľom predstihnúť svojho robustného suseda, spôsobila skratové myslenie. Ukrajinci za neistú budúcnosť v Európskej únii boli ochotní obetovať život. Narástla rusofóbia a antisemitizmus. Idolom sa stali ustašovci.

V jadre ideálu národa by mala byť sloboda, nezávislosť. Ukrajina závislá od Ruska sa so svojim nezmerým bohatstvom usiluje byť zá-

vislá od Európskej únie. Je zúfalé nemať v zásobe nič, čo by bolo medzitým – ozaj ukrajinské. Teraz keď prišli o Krym, to vyzerá ako ozajstný nezrozum. Na novú šancu na demokraciu stačilo si počkať do nových prezidentských volieb – pár mesiacov. Aby to bolo naozaj demokratické. Parafrazujeme Shakespeara: „Ak sa stane vo svojej vidine zatvrdenými, beda nám! Múdri bohovia nám našou vlastnou tmou zapečatia oči.“

Istý ukrajinský lekár, ktorý pracuje na Slovensku, svojimi rečami tak obalamutil svojho osemdesiatročného pacienta, že ten aj vo vysokom veku chcel s ním ísť demonštrovať

na Majdan. Aj tu revolúcia prešla do teroru. Sú mnohé indicie, že ostreľovačov na strechách okolo hlavného kyjevského námestia platil Západ. A je naojak nesporné, že prezident Viktor Janukovyč zabezpečil na východnej Ukrajine investície podstatné na rozvoj tejto oblasti. Možno ich mal rozmiestniť proporcionálnejšie aj na proeurópsky západ krajiny. Zabezpečil však aj seba, rovnako ako Julija Tymošenkova, ktorá po prepustení z väzenia „záračne“ vyzdravela a zmocnela až tak, že sa chce pobiť s Rusmi. Bodaj by tak záračne vyzdraveli aj Ukrajinci.

V Spišskej Novej Vsi si mladí vlastenci spomenuli na obeť maďarskej agresie 1939

Matičný pozdrav pre kráľa Slovákov Svätopluka

Foto: Ladislav PÁKOZDY, Mladá Matica

Malá vojna a Svätopluk kráľom. To sú historické realie, ktoré mnohým dnešným verejným aktivistom nevoňajú. Slovenská spoločnosť trestuhodne mlčky prešla 75. výročie Malej vojny - otvorenej vojenskej agresie Maďarska na zvrchovanom území Slovenska. Maďari sa po vyhlásení Slovenského štátu ponáhľali s jeho oficiálnym uznaním. Boli prví, zaliečali sa Hitlerovi. O osem dní neskôr nás napadli. Slovenská armáda potrebovala len ďalších osem dní na protiofenzívu. Zomrelo však päťdesiatosem Slovákov a Maďari získali najvýchodnejší cíp Slovenska.

Bol Svätopluk kráľom? Bol! A toto sa snažia komunizmom odchovaní historici a liberálni politici spochybníť. Autor jazdeckej sochy Svätopluka pred bratislavským hradom musel dokonca z nápisu označenie „kráľ starých Slovákov“ odstrániť. Matičiari sa pri príležitosti 120. výročia smrti nášho národného veľikána stretli, aby nahlas povedali: Bol kráľom. Slovenské médiá opäť mlčali. Prinášame fotoreportáž z obidvoch podujatí.

Maroš SMOLEC, šéfredaktor

Pri soche kráľa Svätopluka sa stretlo okolo tristo matičiárov.

Už 75. výročie maďarského vpádu si pripomenuli podujatím „Hrdinovia Malej vojny z marca 1939“

Recitovala Eva Kristinová, za ňou organizátor Drahoslav Machala a predseda Matice slovenskej Marián Tkáč.

Symbolický prelet bojového lietadla z druhej svetovej vojny.

Na podujatí vystúpili deti zo základnej školy zo Šintavy, ktorá nesie Svätoplukovo meno.

Sprievod Mladej Matice k pamätníku bombardovania mesta.

Moderátorom bol podpredseda Matice Jozef Šimonič.

Vojaci Malej vojny v predstavení Klubu vojenskej histórie.

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Volby sú volby

V Gajaroch sa minulú sobotu konal už desiaty ročník krajskej súťažnej prehliadky ľudových rozprávačov, sólistov tanečníkov a sólistov spevákov ľudovej piesne Konc ako živé. Asi to treba preložiť do spisovnej reči – „konc“ totiž nie je kôň, ale „takmer“. Konc ako živé znamená teda – Takmer ako živé. Bolo to príjemné, „živé“ podujatie v príjemný jarný deň, zorganizované Bratislavským samosprávnym krajom, Malokarpatským osvetovým strediskom v Modre, obcou Gajary a miestnym folklórnym súborom Slnčnica – Sunečník (Maticu ešte v Gajaroch nemajú, ale budú mať). Hýbali sa starší i mladí. Akurát že širšia slovenská verejnosť sa o tomto podujatí nedozvie rovnako, ako sa nedozvedela o muzikáli slovenských stredoškôlkov, vytvorenou a uvedenou nedávno v Komárne. Nuž naše – aj verejnoprávne – médiá „sú inde“. Na informáciu o pestovaní tradičnej kultúry im neostáva čas, či peniaze?

Bolo to vo volebný deň, v deň aplikácie demokracie, teda vlády ľudu, vlády väčšiny do života. Aj volby sú zaiste o peniazoch: napríklad čím viac plagátov po našich „plotoch“, tým viac hlasov. Ale ovplyvňujú ich aj inakšie médiá, nielen „ploty“: potvrdilo sa, že dlhodobu nemožnosť vyhrávať volby bez novín a bez televízie.

V porote súťaže Konc ako živé sedel aj Marián Minárik, známy filmár. Počas prestávky si aj on sťažoval na „našu“ televíziu, ktorá obchádza kultúrne a duchovné tradície, a pritom sa venuje všetkému možnému aj nemožnému. Za naše peniaze: teda koncesionárske poplatky a v rámci zmluvy so štátom aj za štátne dotácie.

Slobodné volby preukazujú vôľu ľudu. A toto roku nás čakajú ešte dve – do Európy a komunity. Prajeme novému prezidentovi Slovenskej republiky, aby sa mu dalo. Aby rástla reputácia nášho štátu a aby po piatich rokoch bolo Slovensko podľa možnosti ešte slovenskejšie.

INFORMÁCIA

V súlade s volebným prísľubom podporil som z vlastných zdrojov tieto podujatia:

11. marca: Spoločnosť Andreja Hlinku – 50 eur,

11. marca: na bustu J. M. Hurbanovi v Košiciach – 50 eur,

27. marca: účasť žiakov ZŠ kráľa Svätopluka na slávnosti v Bratislave – 205 eur,

27. marca: podpora aktivít MO Bošáca – 90 eur,

27. marca: podpora aktivít MO Dúbravka – 90 eur,

31. marca: dar na národný pamätník vysťahovalectva – 500 eur. Dovedna 985 eur.

Marián Tkáč,
predseda Matice slovenskej

PREDPLATNÉ NA ROK 2014

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na

adrese

snnredakcia@matica.sk

aj na na tel. čísle

043 / 4012 837

Novozámockí matičiari si pripomenuli osobnosť J. K. Viktorina Vyšehradská tabuľa národovcovi

Text a foto: Helena RUSNÁKOVÁ

Aj keď je Visegrád (po slovensky Vyšehrad) druhým najmenším mestečkom Maďarska, patrí k najznámejším turistickým lokalitám krajiny. Turistov sem láka nielen krásna príroda, ale aj bohatosť kultúrnych pamiatok. V sobotu 22. marca tohto roku pekné jarné počasie prilákalo do mesta väčší počet turistov, ale do jeho ulíc a do okolitej prírody si vyšli v hojnom počte aj domáci.

Početné skupinky ľudí smerovali na nádvorie Všeobecnej školy Lajosa Áprilyho, kde sa pripravoval slávnostný akt odhalovania pamätnej tabule Jozefovi Karolovi Viktorinovi, slovenskému národovcovi, literátovi, mecenovi, spoluzakladateľovi Matice slo-

venskej a Spolku sv. Vojtecha, ktorý posledných osem rokov života prežil práve vo Vyšehrade, kde sa okrem svojej farárskej práce venoval mnohým ďalším aktivitám. Jednou z nich bola ochrana kultúrnych pamiatok Vyšehradu. Jeho zásluhou bola sprístup-

nená cesta na hradnú zručaninu, stojacu nad mestečkom, dal prebudovať budovu starej fary na školu a zaslúžil sa o záchranu mnohých iných pamätihodností. Pri príležitosti osláv 192. výročia narodenia J. K. Viktorina pripravili Dom osvetu kráľa Mateja Korvína vo Vyšehrade a Slovenská samospráva VIII. budapeštianskeho obvodu slávnostné odhalenie pamätnej tabule na budove školy. V rámci kultúrneho programu účinkovali Slovenský spevácky zbor z Budapešti OZVENA, Spevokol národnosti nemeckej z Vyšehradu a členovia tanečného súboru vyšehradskej Všeobecnej školy – Kanyargó. Na slávnosti sa zúčastnila aj početná delegácia Novozámčana – členovia tamojšieho MO MS pod vedením PaedDr. Jany Garajovej a členovia OZ Za troma mostami pod vedením Ing. Františka Daniela. Keďže na slávnosti bolo počť slovenský, maďarský, nemecký jazyk, môžeme ju právom nazvať multikultúrnou.

TELEGRAFICKY Z MIESTNYCH ODBOROV

MESIAČNI KNÍHY V MATICI – (DÚBRÁVKA) – Mesiac knihy si pripomínajú od roku 1955. Už tradične sa v tom čase organizujú prezentácie vydavateľských domov a besedy so spisovateľmi, aby oživil záujem o knižnú produkciu medzi občanmi i mládežou. MO MS v Bratislave-Dúbravke v marci predstavil na besede v ZŠ Nejedlého spisovateľské osobnosti, ktoré žijú v tejto mestskej časti. Medzi deti zavítala spisovateľka Katarína Petkaničová a medzi matičiarov prišiel Ján Podolák, ktorý popri akademickom pôsobení celý život zasvätil národopisu. Ako uznávaný vedec dostal prof. Podolák rad zahraničných i domácich ocenení – Herderovu cenu za vedu, Rad L. Štúra, Zlatú medailu Matice slovenskej aj členstvo v švédскеj Kráľovskej akadémii a ďalšie počty. Pred tromi rokmi ho starosta Ján Sandtner ocenil ako osobnosť Dúbravky. Nedávno – dá sa povedať, že k svojim osemdesiatim piatim narodeninám – profesor Podolák zostavil už svoju dvadsiatu piatu publikáciu Dolná Súča, ktorá je

jeho rodom. Autor predstavil aj ďalšie svoje monografie Horehronie, Vajnory a Záhorská Bratislava, kde sa nachádza i Dúbravka. Pútavo rozprával aj o siedmich vystávaných obciach na hornej Ciroche, pamiatka ktorých zostala zachovaná v jeho prácach, lebo museli ustúpiť výstavbe vodárenskej nádrže Starina. S hrdosťou hovoril tiež o svojich žiakoch, ktorí pokračujú v jeho práci za vysokoškolskou katedrou aj v zachovávaní poznatkov o etnografických špecifikách jednotlivých regiónov Slovenska. Do tohto rámca vhodne zapadol už samotný začiatok besedy, ktorý bol venovaný pamiatke 165. výročia narodenia P. O. Hviezdoslava, ktorý bol v rokoch 1919 – 1921 predsedom Matice slovenskej. V kultúrnom programe k jubileu nášho najväčšieho básnika vystúpil spevácky krúžok pri MO MS výberom z Hviezdoslavovej lyricko-epickej skladby Hájnikova žena v prednese J. Cipova, doplnený melodickými piesňami aj klasickým tancom žiačok spomenutej školy.

Kveta SLYŠKOVÁ

JOZEFOVSKÉ JARNÉ SPEVY - (VLAČHOVO) – Dvadsať tretieho marca znovu ožili tradície. Jozefovské jarné spevy boli vždy výnimočné. Koniec zimy sa slávil spevom a tancom mládeže zakaždým na sviatok sv. Jozefa. Podujatie tak ako po iné roky zorganizoval FS Stromiš v spolupráci s partnermi (MO MS Vlachovo, obec Vlachovo, Klub dôchodcov vo Vlachove, Gemerské osvetové stredisko). Konalo sa 23. marca. Vystúpili ženská spevácka skupina FS Stromiš z Vlachova, mužská spevácka skupina Pekná dolinka z Vlachova, folklórna skupina Lehoňanka z Čiernej Lehoty, folklórna skupina Gočovčan z Gočova, folklórna skupina Bučina z Pače, folklórna skupina Radzim z Vyšnej Slanej, ženská spevácka skupina z Honiec. No čo však čert nechcel, zima sa nám ešte poslednýkrát snažila nejak „pomstiť“. Počas podujatia sa spustil riadny lejak, ale ženy z Pače sú silné gemerské národy a spievali ďalej, až kým „neodišla“ zvuková technika. Potom sa počasie umúdrilo, modlitby pomohli. Veru, bolo dobre, zima konečne dala zbohom a je tu jar.

Jozef JAKUBOVSKÝ

VÝBEROVÉ KONANIE

Matica slovenská v Martine vypisuje výberové konanie na pracovné pozície v rámci realizácie projektu Digitálny archív Matice slovenskej:

1. OPERÁTOR DIGITALIZÁCIE

Odborný pracovník vykonávajúci odbornú činnosť vyžadujúcu minimálne vysokoškolské vzdelanie I. stupňa, znalosť anglického jazyka vitaná, skúsenosti s prácou s PC na pokročilej úrovni, znalosť grafických programov. Na plný úväzok, čas určitý.

Náplň práce:

– Uvedenie skenerov do prevádzky
– Skenovanie objektov
– Kontrola kvality skenovaných obrazov
– Kalibrácia a nastavenie skenerov na jednotlivé digitalizačné série

– Vytváranie priečinkov s identifikátorom objektov

– Ukladanie zdigitalizovaných objektov do lokálneho dátového úložiska

– Základná údržba skenerov

– Generovanie technických metadát

2. OPERÁTOR POSTPROCESSINGU A OCR

Odborný pracovník vykonávajúci odbornú činnosť vyžadujúcu minimálne stredoškolské vzdelanie s maturitou, znalosť anglického jazyka vitaná, skúsenosti s prácou s PC na používateľskej úrovni, znalosť grafických softvérov, znalosť digitálnych formátov, vynikajúce ovládanie slovenského jazyka slovom a písmom. Jeden pracovník na plný úväzok, čas určitý, a druhý pracovník na polovičný úväzok, čas určitý.

Náplň práce:

– Úprava digitálneho obrazu pri textových

objektoch na formát vhodný pre spracovanie OCR

– Nastavenie spôsobu spracovania digitálneho obrazu pri automatickom postprocessingu: orezovanie digitálnych obrazov, rozdelenie strán, centrovanie, korekcia farieb, natočenie, retuš

– Kontrola výstupov automatického postprocessingu

– Manuálny postprocessing

– Označovanie blokov textov: články, obrázky atď.

– Oprava chýb procesu OCR

– Ukladanie spracovaných digitálnych objektov na lokálne dátové úložisko

Prihlášky záujemcov očakávame

do 8. 4. 2014 na adrese:

Matica slovenská

Archív Matice slovenskej

P. Mudroňa 1

036 01 Martin

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 36 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BAĐIN a Emil SEMANCO. Sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Marián GEŠPER, Peter CABADAJ, Ján ČOMAJ, Ján JANKOVIČ, Jaroslav CHOVANEC, Drahošlav MACHALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografi a nevraciam. MČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.

PRIPOMÍNAME SI

5. apríla

– pred sto tridsiatimi rokmi sa v Radvani narodil Igor Thurzo (1884 – 1926), prvý organizátor slovenského živnostenského hnutia, po vzniku Česko-Slovenska predseda Zväzu slovenských miest a obcí a zároveň starosta Martina

6. apríla

– štyridsať rokov od smrti profesora Fraňa Štefunku (1903 – 1974), významného slovenského sochára monumentalistu, žiaka Jána Koniarika, autora veľkej a nesmrteľnej galérie plastických portrétov osobností národnej kultúry, okrem iných Jána Kollára, Jozefa Škultétyho, Jozefa Nádašeho-Jégého, Petra M. Bohúňa, Martina Kukučina, Andreja Kmeťa, Pavla O. Hviezdoslava a mnohých iných

7. apríla

– stotridsať rokov, čo sa narodil skladateľ a muzikológ Bohuslav Vilím (1884 – 1953), dlhoročný režisér Opery SND, vchoval generáciu slovenských operných hviezd minulého storočia

– Milan Vranka, spisovateľ literatúry faktu, orientovaný na horelectvo, oslaví päťdesiatpäť rokov (o. i. Zabudni na Everest, Od Gašerbrumu po Everest, Slovenské himalájske dobrodružstvo a i.)

– pred päťdesiatimi rokmi umrel v New Yorku politik z obdobia prvej Slovenskej republiky, po vojne organizátor národného života krajanov v Amerike a šéfredaktor Kanadského Slováka Konštantín Čulen (1904 – 1964)

– populárna spisovateľka tzv. ženských románov Táňa Keleová-Vasilková má okružle jubileum; z jej tvorby spomeňme aspoň romány Túžby, Kvety pre Lauru, Dúhový most, Nataša

8. apríla

– stopäť rokov od narodenia plodného dramatika Štefana Kráľika (1909 – 1983), v civilnom živote lekára neurológa, ktorému ochotnícke i profesionálne divadlá uviedli sedemdesiat hier, asi polovicu aj na scéne SND (Hra o slobode, Buky podpoľianske, Svätá Barbora a i.), autor filmovej tetralógie Kraj sveta Istanbul, Rodinná anamnéza, Výlet do mladosti a Ulička stratených snov

9. apríla

– päťdesiatpäť rokov má plodný autor literatúry faktu Gustáv Murín, najznámejšia je jeho séria kníh o mafiánskom podsvetí na Slovensku

10. apríla

– stopäť rokov uplynulo, čo sa prvý raz publikovala jasná predstava o budúcnosti národa – vznik štátu Slovákov, keď noviny našich krajanov v Pittsburghu v roku 1909 priniesli článok Vzkriesenie slovenského národa, v ktorom stálo: Hmotný a duchovný pokrok zabezpečí Slovákom iba úplná národná nezávislosť

– v roku 1944 vznikol 1. československý armádny zbor v ZSSR vytvorený najmä zo slovenských vojakov, ktorí prebehli na druhú stranu, zo zajatcov a z dobrovoľníkov z radov Čechov a Slovákov žijúcich v tom čase v ZSSR (sedemdesiate výročie); pri svojom vzniku mal zbor sedemdesiat tisíc príslušníkov, po vstupe na oslobodené územie približne dvojnásobok

(jč)